

II. Enerji Verimliliği Kongresi Kocaeli’de gerçekleştirildi...

“TÜRKİYE TOPLUMSAL BİR ENERJİ ATILIMI GERÇEKLEŞTİRMELİ”

Makina Mühendisleri Odası Kocaeli Şubesi tarafından Kocaeli’de düzenlenen II. Enerji Verimliliği Kongresi açılışında konuşan Makina Mühendisleri Odası Başkanı Emin Koramaz, “Türkiye etkin enerji verimliliği politikaları ve enerjide kaynak çeşitlemesine yönelmek, bir ‘enerji atılımı’ gerçekleştirmek ve bunu ulusal, toplumsal bir politika haline getirmek durumundadır. Özellikle sanayi kuruluşlarında olduğu gibi binaların iyileştirilmesi için mali destek sağlanmalı, KOSGEB destekleri sadece danışmanlıklar için değil; yatırımlar için de verilmelidir” diye konuştu.

II. Enerji Verimliliği Kongresi, “Enerji Ekipmanlarının Yerli Üretimi ve Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Enerji Verimliliği” ana temasıyla 9-11 Nisan 2009 tarihleri arasında Makina Mühendisleri Odası Kocaeli Şubesi sekreteryasında Kocaeli Gebze TÜBİTAK MAM Ulusal Metroloji Enstitüsü’nde 650 kişinin katılımı ile düzenlendi. Üç gün

süren kongre, TÜBİTAK, Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİE), Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK TMK), Kocaeli Sanayi Odası, Kocaeli Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İTÜ Enerji Enstitüsü, Elektromekanik Sanayiciler Derneği, İklimlendirme Soğurma Klima İmalatçıları Derneği, Isı Su Ses ve Yangın Yalıtımcıları Derneği, Türk Tesisat Mühendisleri Derneği, Temiz Enerji Vakfı ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) tarafından desteklendi.

Kongrede altı oturumda çeşitli kurum, kuruluş ve üniversitelerden akademisyen ve uzmanlar tarafından; “Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Enerji Verimliliği”, “Enerji Verimliliği Finansman Destekleri”, “Türkiye Enerji Politikaları ve Enerji Verimliliği Uygulamaları”, “Ulaşımında Enerji Verimliliği”, “Enerji Verimliliği Çalışmaları”, “Sanayide Enerji Verimliliği”, “Enerji Ekipmanları Yerli Üretimi ve Binalarda Enerji Verimliliği” hakkında 39 bildiri

sunuldu. TÜPRAŞ ve enerji konusunun işlendiği “Uydu Oturumu” dışında küresel iklim değişimi, binalarda enerji performansı yaklaşımı, sanayide enerji verimliliği, binalarda enerji verimliliği ve toplam enerji verimliliği üzerine altı seminer düzenlendi.

II. Enerji Verimliliği Kongresi'nin açılış konuşmaları Makina Mühendisleri Odası (MMO) Kocaeli Şube Yönetim Kurulu Başkanı Çınar Ulusoy, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Kocaeli Sanayi Odası Başkanı Ayhan Zeytinoglu, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörü Prof. Dr. Alinur Büyükkaksoy adına Mühendislik Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Alaattin Hastaoğlu, Kocaeli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sezer Ş. Komşuoğlu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü Sefer Akkaya, Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdür Yardımcısı Erdal Çalıkoglu, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nükhet Yetiş adına Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ömer Anlağan tarafından yapıldı.

Çınar Ulusoy: “ENERJİ MALİYETLERİNİ AZALTACAK ÇALIŞMALAR YAPACAĞIZ”

Kongre açılışında konuşan MMO Kocaeli Şube Başkanı Çınar Ulusoy, Makina Mühendisleri Odası'nın ülke kaynaklarının halkın ve ülkenin çıkarları doğrultusunda

kullanımı ve enerji verimliliği konularında kamuoyunun bilinçlendirilmesi, ülke çapında enerji ve döviz tasarrufu sağlanması, hava kirliliğinin azaltılması, insan sağlığının korunmasına katkıda bulunulması için teknolojik ve bilimsel esaslar doğrultusunda çalışmalar yürüttüğünü ifade ederek, bu bağlamda makina mühendisliğinin önemli alanlarından biri olan enerji konusuna yönelik politikaları ve teknolojik gelişmeleri irdelemek ve bu alana yönelik yeni açılımlar ve alternatifler üretmek amacıyla II. Enerji Verimliliği Kongresini düzenlediklerini belirtti.

Enerji verimliliği konusunda kamuoyunun bilinçlendirilmesi, ülke çapında enerji ve döviz tasarrufu sağlanması noktasında MMO Kocaeli Şubesi olarak kongre nedeniyle başlattıkları çalışmalar kapsamında binalarda ve sanayide enerji verimliliği ölçümleri ve çözüm önerileri hizmetleri vermek amacıyla enerji analizörü, ultrasonik debimetre, hafızalı manometre ve termal kamera cihazlarının temin edildiğini söyleyen Ulusoy şöyle konuştu: “Alınan bu cihazlarla konutlarda ve endüstriyel kuruluşlarda tüketilen enerjinin daha verimli kullanılarak, enerji maliyetlerinin azaltılmasına katkıda bulunacak çalışmalar yapılacaktır. Kongremizin daha verimli geçmesi noktasında, başta destekleyen tüm kurum ve kuruluşlara, Oda Yönetim Kurulumuza, Kongre Düzenleme, Yürütme Kurulu ve Danışmanlar Kurulu üyelerine, MMO Enerji Çalışma Grubuna, bildiri sunan tüm katılımcılara ve Kongre Sekreterlerimize katkılarından ötürü teşekkür eder, kongremizin başarılı geçmesi dileğiyle tüm konuklarımıza ve katılımcılara saygılarımı arz ederim.”

Emin Koramaz: “TOPLUMSAL BİR ‘ENERJİ ATILIMI’ GERÇEKLEŞTİRİLMELİ”

Kongre açılışında konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, bu kongre ile birincil amaçlarının enerji verimliliği açısından ülke olanaklarının ortaya çıkarılmasına katkı sağlamak olduğunu vurgulayarak, Odanın; Enerji Verimliliği Kongresi dışında Doğalgaz Kongresi, Güneş Enerjisi Sistemleri Sempozyumu, Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Sempozyumu, LPG-CNG Kongresi etkinliklerini düzenlediğini, enerji verimliliğine uygulama alanları oluşturan başka birçok etkinlikle birlikte bu alanlarda sayısız panel ve söyleşi de organize ettiğini ifade etti. Oda tarafından bu dönem 6–9 Mayıs tarihleri arasın-

da düzenlenecek 9. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresinin ana temasının “Binalarda Enerji Performansı” olarak belirlendiğini açıklayan Koramaz, Oda Enerji Çalışma Grubu tarafından hazırlanan “Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları”, “Türkiye’nin Doğalgaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi” ve “Dünyada ve Türkiye’de Enerji Verimliliği” Oda raporlarının da referans oluşturacak nitelikte ciddi çalışmalar olarak yayımlandığını ve iki yılda bir güncellendiğini belirtti. Yüz binlerce adet bastırılarak halka dağıtılan enerji verimliliği ve doğal gazın güvenli kullanımı yayınları ile bu alanda toplumsal bilinç oluşumuna katkıda bulunduğunu savunan Koramaz, bunların dışında Odanın enerji verimliliği ile bağları bulunan “Basıncılı Kaplar”, “Kaldırma ve İletme Makinaları” ile “Teknik Ölçüm ve Analizler”e ilişkin “A Tipi Muayene Kuruluşu” olarak 2004 yılında akredite olduğunu, Teknik Mevzuata uyum ve uluslararası tanınırlık alanında ülke lehine önemli adımlar attığını kaydetti.

Enerji, Oda Çalışmalarında Önemli Yer Tutuyor
Enerji konusunun Odanın eğitim ve belgelendirme çalışmalarında önemli bir yer tuttuğuna dikkat çeken Koramaz şöyle konuştu: “Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliğimiz uyarınca üyelerimiz eğitime tabi tutulmakta

ve belgelendirilmektedir. Belgelendirme faaliyetleri için Oda Merkezi’nde kurduğumuz Personel Belgelendirme Kuruluşumuz, ilgili AB standardı kapsamında TÜRKAK’a akredite ettirilmiştir. Odamızda jeotermal enerji uygulamaları, güneş enerjisi sistemleri, ısıtma soğutma havalandırma tesisatı, ısı yalıtımı ve enerji yönetimi ile doğal gaz konularında kurslar ve seminerler düzenlenmektedir. Bu konularda zengin bir yayın faaliyetimiz de bulunmaktadır. Enerji sektörüyle ilgili kurum ve kuruluşlarla yakın iş birliği içinde olan Odamız iki dönemdir Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yönetim Kurulu’nda temsil edilmektedir.”

“Son iki yıldır gerek mevzuat ve gerekse tanıtım faaliyetleri ile üzerinde yoğunlaşılacak enerji verimliliğinin artırılması, Odamızın da önemli bir hedefi ve çalışma alanıdır” diyen Koramaz, binaların daha iyi yalıtılması, enerji performansı açısından değerlendirilmesi, yüksek verimli kazanların ve ısı tesisatının, soğutma ekipmanlarının üretilmesi ve kullanılması, açık sıcak ve soğuk yüzeylerin yalıtılması ve atık ısının geri kazanımı, kojenerasyon tekniklerinin kullanımı, bölgesel ısıtma tesislerinin kurulması, enerji verimli ve çevre uyumlu taşıtların enerji verimliliği açısından önem taşıyan konulardan bazıları olduğunu işaret ederek, bu konuların doğrudan makine mühendisliği meslek uygulama alanlarına girdiğini bildirdi.

İş Birliğine Açık Yetkililere Teşekkür

Türkiye’nin önümüzdeki dönemde ülkenin azalan enerji güvenliğini artırmak, enerjiyi en düşük fiyattan halkına ve girişimcisine ulaştırmak ve Kyoto sonrası iklim değişikliği sürecine resmi olarak katılmanın sorumluluklarını yerine getirmek için çözümler geliştirmek zorunda olduğunu vurgulayan Emin Koramaz, enerji verimliliğinin bu çözümler içinde en önemlisi olduğunun altını çizerek, “2 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Kanunu ve bu çerçevede geçtiğimiz yıl yayımlanan beş yönetmelik ile bu konuda önemli adımlar atılmış ve çok sayıda yeni düzenleme ve kural getirilmiştir. Gücünü Anayasa’dan alan bir meslek örgütü olarak enerji verimliliği konusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve ilgili kuruluşlarının gösterdiği gayretleri gönülden destekliyoruz. Bu noktada mevzuat düzenleme çalışmaları sırasında iş birliğine açık, katılımcı çalışma anlayışından dolayı başta

genel müdürlerimiz olmak üzere EİE ve Yapı İşleri Genel Müdürlüğü yetkilileri ve uzmanlarına teşekkür ediyorum” diye konuştu.

“Yasa Önemli Bir Başlangıç İfade Ediyor”

Odanın enerji verimliliğinin Türkiye’de yaygınlaşması için elinden geleni yapmak üzere gayret gösterdiğini ve yeniden yapılandığını açıklayan Koramaz, Odanın Yasa ve ilgili yönetmeliklerinin tasarı aşamasından yürürlük aşamasına kadar tüm süreçte görüş ve önerilerini yetkililerle paylaştığını ve uygulama açısından önemli olan destek sağlama konusunda da kendisini görevli addettiğini söyleyerek, “Önerilerimizin bir bölümü söz konusu düzenlemelere yansımaya da Yasa ve yönetmelikleri bu haliyle de önemli bir başlangıç ifade etmekte ve enerji verimliliğinde yeni bir sayfa açmaktadır. Bundan sonraki süreçte uygulamaların artırılması ve nihai hedefteki verimlilik potansiyelinin kazanılması gözetilerek çalışmalar devam ettirilmelidir” dedi.

“EİE Genel Müdürlüğü’ne Müracaat Dosyamızı Sunduk”

Ancak söz konusu düzenlemelerin alandaki uygulamalarından ve yılların meslek örgütü birikiminden aldıkları geri beslemelerle bu mevzuatların aksayan ve tadil edilmesi gereken yönleri ile ilgili görüş ve önerilerini ilgili kurumlar, kuruluşlar ve kamuoyu ile paylaşarak değişiklikler için talepkar olmaya devam edeceklerini belirten Emin Koramaz, önerilerin göz önüne alınması ile yaşanan ve etkili bir mevzuat yapısının sağlanabileceğine inandığını ifade ederek şöyle konuştu: “Yasa kapsamında Odamıza ve üyelerimize de önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Yasa’da Odamız enerji verimliliği alanında çalışacak şirketlerin belgelendirilmesinde, izlenmesinde, bu alanda çalışacak personelin eğitim ve belgelendirilmesinde yetkili kuruluşlar arasında sayılmıştır. Bu konuda etkin bir örgütlenme ve kalitesi yüksek bir hizmet vermek üzere yukarıdan aşağıya doğru yapılandırılacak bir sistem ile yetki almak üzere EİE Genel Müdürlüğü’ne müracaat dosyamızı sunduk.”

“Odada Enerji Verimliliği Koordinatörlüğü Oluşturduk”

Odada bu konu ile ilgili yürütülen çalışmalar hakkında bilgiler veren Emin Koramaz şu açıklamalarda bulundu:

“Çalışmalarımızda meslek disiplinlerinin alanına girmek üzere Elektrik Mühendisleri Odası ile iş birliği yaparak Makina Mühendisleri Odası yönetimi altında ortak bir ‘Enerji Verimliliği Koordinatörlüğü’ oluşturduk. Yönetmelikte talep edilen laboratuvar yatırımının 1 milyon TL civarında olması nedeniyle, ilk önce kurumsal ve kişisel yetkinliklerin artırılmasını hedefleyerek ısı konusunda Intervalf ve elektrik konusunda Siemens ile protokoller yaparak, bu kuruluşların bu alandaki önemli deneyimlerinden, uygulama altyapısından ve uzmanlarından yararlanmayı amaçladık. Bu arada Kocaeli başta olmak üzere çeşitli sanayi bölgelerindeki şubelerimizin laboratuvar kuruluşu için hazırladıkları ön fizibiliteleri değerlendirerek, bu girişimin altyapısı ile ilgili hazırlıkları başlattık. Bir yıllık uygulama sürecimiz sonunda elde ettiğimiz geri beslemeleri de göz önüne alarak laboratuvarla ilgili fizibilitemizi hazırlamak ve en kısa sürede bu konudaki girişimimizi sonuçlandırmayı planlıyoruz.”

“Yardıma Hazırız”

Bu düzeydeki bir yatırımın hiçbir kuruluş tarafından kolayca yapılabileceğini düşünmediklerini kaydeden Koramaz, “Gerçekten de EİE tesislerinde 2 milyon dolar tutarında Japonlar tarafından gerçekleştirilmiş bir yatırım model olarak alınarak yönetmeliğe yerleştirilen laboratuvar zorunluluğunun, bu çalışmaların yurt çapında yaygınlaştırılmasını biraz yavaşlatabileceğini de düşünüyoruz” diye konuştu. Ancak bir kamu kuruluşu olarak bu konudaki deneyimlerini artırarak Türkiye’ye bu alanda da bir hizmet sunmak kararlılığında olduklarını vurgulayan Koramaz, “Yönetmelik kapsamında şirketlerin izlenmesi için gerek yurt çapındaki yaygınlık ve gerekse bu alandaki uzmanlıkların henüz ülkemizde olgunlaşmaması nedeniyle bazı zayıflıkların olabileceğini düşünerek, enerji verimliliği danışmanı şirketlerin odalarımıza kayıtlı serbest müşavirlik mühendislik büroları kapsamında izlenmesini önermiştik. Böylece bu konuda hizmet alacak kuruluşların, meslek disiplini çerçevesinde korunması için odalarımızın bir filtre görevi görmesini amaçlamıştık.

Ancak bu önerimiz kabul görmedi. Yine de ilgili kamu kuruluşlarının bu yönde bir destek ihtiyacı olduğu takdirde yardıma hazır olduğumuzu burada ayrıca belirtmek isteriz” diye konuştu.

“Ucuz Petrol ve Doğal Gaz Dünya Siyasetinde Gerilerde Kaldı”

Enerjinin uluslararası siyaset, çelişki ve çatışmalarda stratejik bir boyuta sahip olduğuna dikkat çeken Koramaz, 11 Eylül 2001 saldırıları, Afganistan ve Irak işgalleri ile yaşanmakta olan kriz ve dünya enerji pazarındaki gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde dünyanın enerji sorunlarında refah ve barıştan çok farklı bir yönelime girdiğinin, yatırımlarda ertelemelerin yaşanabileceğinin ve sorunların daha sert süreçlere havale edilebileceğinin çıkarılması gerektiğini savundu. Dünyada artacak petrol talebinin gelecekte karşılanmasının güçlükleri nedeniyle fosil yakıtların fiyatlarında önemli artışlar olacağını işaret eden Emin Koramaz şu açıklamalarda bulundu: “Ucuz petrol ve doğal gaz dünya siyasetinde artık gerilerde kalmaktadır. Dolayısıyla kriz nedeniyle Türkiye'nin elektrik enerjisi talebindeki yüzde 5 civarındaki düşme gibi güncel faktörler bizi yanıltmamalıdır. Zira yalnızca son beş yıl itibarıyla Türkiye'nin birincil enerji tüketimi yüzde 35, elektrik enerjisi tüketimi yüzde 43 artmıştır. Diğer taraftan Türkiye'nin mevcut üretim düzeyiyle enerji talebini karşılama durumu her geçen yıl azalmaktadır. 2007 yılında toplam enerji tüketiminin yalnızca yüzde 25'i yerli üretimle karşılanmıştır. Ülkemizin enerjideki dışa bağımlılık oranı ise yüzde 75'ler düzeyine ulaşmıştır. Sorunun bu boyutlara ulaşmasının temel nedenleri stratejik bir planlama anlayışının olmaması; özelleştirme, serbestleştirme politikaları ile kamu kuruluşlarının parçalanması, küçültülmesi; ithal doğal gazla dayalı elektrik enerjisi üretim tesislerinin teşvik edilmesi, doğal gaz santrallerine verilen ticari taahhütler nedeniyle linyit yakıtlı santraller ve hidroelektrik santrallerin gerekli iyileştirme, kapasite artırımı, bakım ve onarım çalışmalarının yapılmaması; kamunun enerji yatırımlarından çekilerek, zengin linyit rezervleri ve hidrolik kaynaklarımızın değerlendirilmemesi, bu alanlara yatırım yapılmaması, rüzgâr, jeotermal, güneş gibi yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın yeterince değerlendirilememesidir. Ancak bu durumu değiştirmek olanaklıdır. Kamusal planlama ve yerli kaynak kullanımını esas alan enerji politikalarının en geniş katılımı oluşturulup uygulanması ile ülkemiz lehine yeni koşullar yaratmak olanaklıdır.”

Enerji İsrafı Korkunç Rakamlara Ulaşıyor

Bu politikalarda enerji verimliliğinin özel bir yer tutmak durumunda olduğunu savunan Emin Koramaz, sanayide yıllık enerji israfının en az 6 milyon TEP olarak gerçekleştiğini; binalar, ulaşım ve elektrik sektöründeki kayıplarla birlikte enerji israfının korkunç rakamlara ulaştığını belirtti. “Ülkemizde yüzde 25'i aşan bir enerji tasarruf potansiyeli bulunmaktadır ve bu potansiyel önemsenmelidir. Bu potansiyel güncel enerji fiyatlarıyla 6-7 milyar dolar arasında bir rakama karşılık gelmektedir” diyen Koramaz, 2008 yılında enerji ithalatı için 48 milyar dolar ödendiğini, enerji güvenliği oldukça zayıf olan Türkiye'nin böyle yüksek bir meblağ vererek temin ettiği enerjinin 6-7 milyar dolarının, hatta Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler'in geçtiğimiz günlerde belirttiği gibi 25 milyar dolarının verimsizlikler nedeniyle adeta çöpe atılmasının mantıklı hiç bir yönetimin kabul edebileceği bir durum olmadığını kaydetti. Diğer yandan enerjinin verimli kullanılmasıyla imalat sanayisinde yüzde 8 ila yüzde 50 arasında değişen ürün maliyeti içindeki enerji maliyetinin payının da azaltılabileceğine ve birçoğu teknik eleman olmak üzere on binlerce kişiye iş sahası açılacağına dikkat çekti.

‘Enerji Atılımı’ Toplumsal Bir Politika Olmalı

Emin Koramaz, konuşmasının sonunda yapılması gerekenler konusunda şu açıklamalarda bulundu: “Türkiye etkin enerji verimliliği politikaları ve enerjide kaynak çeşitlendirmesine yönelmek, bir ‘enerji atılımı’ gerçekleştirmek ve bunu ulusal, toplumsal bir politika haline getirmek durumdadır. Özellikle sanayi kuruluşlarında olduğu gibi binaların iyileştirilmesi için mali destek sağlanmalı, KOSGEB destekleri sadece danışmanlıklar için değil; yatırımlar için de verilmelidir. Yeni mevzuatta adı hemen hiç geçmeyen belediyelerin diğer bütün ülkelerde olduğu gibi bu konuda görev ve sorumluluk almasına yönelik yeni bir kanun hazırlanmalıdır. Kongremizin Türkiye'nin sanayi üretiminin ve dolayısıyla enerji tüketiminin önemli bir bölümünün gerçekleştiği Kocaeli ilimizde yapılmasının beklenen yararı en üst düzeye çıkaracağını umarak etkinliğimizin başarılı geçmesini diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.”

“Ergonomi” Ana Temalı V. Endüstri Mühendisliği Bahar Konferansları büyük ilgi gördü...

“ERGONOMİ”YE SOSYAL DEVLET POLİTİKALARIYLA PARLAK BİR GELECEK ÇİZİLEBİLİR

MMO İzmir Şube yürütücülüğünde “Ergonomi” ana teması ile düzenlenen V. Endüstri Mühendisliği Bahar Konferanslarının açılışında konuşan MMO Başkanı Emin Koramaz, ergonomi bilincinin oluşturulmasının bir kamu politikası haline getirilmesi gerektiğini vurgulayarak, “Bugün geriletilmiş olan sosyal devlet politikalarının yeniden egemen olmasıyla ergonomiye toplumsal ölçekte daha parlak bir gelecek biçebileceğiz” diye konuştu.

Makina Mühendisleri Odası adına İzmir Şube yürütücülüğünde İzmir’de düzenlenen V. Endüstri Mühendisliği Bahar Konferansları, “Ergonomi” ana temasıyla 10-11 Nisan 2009 tarihlerinde Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi’nde gerçekleştirildi.

İlk gün düzenlenen ve her biri 30 kişiyle sınırlı olan beş atölye çalışmalarına katılım yoğun oldu. Atölye çalışmalarında “Ofis Ergonomisi”, “İşyerlerinden Kaynaklanan Stresle Başa Çıkma Yolları”, “Hayat Dengesi; İş, Aile ve Özel Hayat Dengeleme Sanatı”, “Revize NIOSH Kaldır-

ma Denklemi” ve “İşletmelerde Verimlilik Artışı İçin Ergonominin Rolü” konuları ele alındı.

İkinci gün düzenlenen konferanslara ise 470 kayıtlı delege katıldı. Konferansların açılış oturumunda, Türkiye’yi 1968 yılında “Ergonomi” kavramıyla tanıştıran Prof. Dr. Ahmet Fahri Özok ve bu alanda önemli çalışmalar gerçekleştiren Prof. Dr. Çağatay Güler’in konuşmaları büyük ilgi gördü.

Etkinlik kapsamında ayrıca 12 Deneyim Paylaşım Oturumu, iki teknik bildiri sunumu yapıldı. Konferanslara paralel olarak düzenlenen sergi ile ergonomi ve endüstri mühendisliği uygulamalarını yoğun olarak kullanan ve bu alanlarda ürün veya hizmet üreten kuruluşlara tanıtım olanağı sağlandı.

Ayrıca ergonomi konusunun günlük yaşamda deneyimle kavranabilmesi için Ergo-Risk adını taşıyan tünel, etkinlik süresince sergi alanında yer aldı. Karikatürist Tan Oral tarafından ergonomi konusunun ele alındığı bir sergi düzenlenerek, Charlie Chaplin’in Sanayi Devrimi’nden

günümüze çalışma yaşamında insanın makinalaşmasını eleştiren başyapıtı “Modern Zamanlar” filmi ile Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı tarafından hazırlanan “Napo” adlı çizgi filmin gösterimi yapıldı.

Konferanslar Atatürk, Dokuz Eylül, Hacettepe, İzmir Ekonomi, Marmara, 19 Mayıs, Osmangazi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji, Yaşar, Yıldız Teknik Üniversiteleri ile İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İSGDM İlk Yardım Eğitim Merkezi, İşyeri Hekimleri Derneği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, KALDER, KOSGEB, Milli Produktivite Merkezi, Türk Personel Yönetim Derneği Ege Bölgesi Şubesi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve Önlem dergisi tarafından desteklendi.

Konferansların açılış konuşmaları Makina Mühendisleri Odası (MMO) İzmir Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Özsakarya ve MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz tarafından yapıldı.

Mehmet Özsakarya: “ERGONOMİDE ‘İNSAN’ ODAĞI ÖNE ÇIKMAYA BAŞLADI”

Konferansların açılışında konuşan MMO İzmir Şube Başkanı Mehmet Özsakarya, sanayinin yalnızca Şubat ayında toplamda yüzde 23.7 küçüldüğüne ve tarihi bir düşüşe imza attığına dikkat çekerek, reel sektörde Ağustos ayından bu yana hızlanarak devam eden daralmanın hiçbir parlak demecin kapatamayacağı kadar açık olumsuz sonuçlarıyla yaşamımıza yansımaya başladığını vurguladı.

Odanın bu kriz sürecinin üretime dayalı doğru ekonomik politikalarla yönetilmesini talep ettiğini ifade eden Özsakarya, “Yıllardır söylediğimiz, raporlarla ortaya koyduğumuz ‘Rant ekonomisinden üretim ekonomisine geçme’ zorunluluğuna ve bu yöndeki tüm taleplerimize siyasi iktidar kulaklarını tıkamıştır. Geldiğimiz noktada ise, hâlâ konunun ciddiyetinin kavranmadığını ve köklü, uzun vadeli önlemlerin alınmadığını görmekteyiz” dedi. Odanın bir yandan uyarılarını yapmaya devam ettiğini, diğer yandan da üretim sektörlerine uzmanlık alanından yapabileceği her türlü katkıyı ve desteği sağlamaya çalıştığını işaret eden Özsakarya, İzmir Şube’nin bu süreçte krizden etkilenerek işlerini kaybeden üyelerine yararlanabilecekleri ücretsiz eğitimler düzenlediğini belirterek şöyle konuştu:

“Üyelerimize; iş arama süreçlerinde mesleki bilgi ve becerilerini geliştirme-lerini sağlayarak hem yeni iş olanakları hem de moral kazandırmayı istiyoruz. Endüstri Mühendisliği Bahar Konferansları, Şubemiz Endüstri Mühendisliği Meslek Dalı Komisyonu tarafından ilk kez 2001 yılında ‘Rekabet Üstünlüğü Yaratmada Maliyetler’ başlığıyla İzmir’de düzenlenmiştir. Sonraki yıllarda dört kez İzmir ölçeğinde başarıyla gerçekleştirilen konferanslarımızda sırasıyla ‘Endüstri Mühendisliğinde Yeni Ufuklar; Hizmet Sektörünün Farklı Alanlarındaki Uygulamaları’, ‘Kurumsal Verimlilik ve Sistem Yaklaşımı’ ve ‘Proje Yönetimi-Süreç İyileştirme’ ana konuları ele alınmıştır.”

“Ergonomide Endüstri Mühendisliğinden Yeterince Yararlanılmıyor”

Odanın aldığı karar doğrultusunda konferansların bu yıl ilk defa ulusal ölçekte düzenlendiğini ve organizasyonu yine İzmir Şube’nin üstlendiğini açıklayan Mehmet Özsakarya, oldukça yoğun geçen hazırlık dönemi boyunca Sekreteryanın ve Yürütme Kurulu’nun tüm Türkiye’de konuyla ilgili çok sayıda kişi, kurum ve kuruluşa etkin şekilde ulaştığını söyledi. Organizasyonun duyurusunun sağlandığını, katılım ve destek istendiğini kaydeden Özsakarya, konferanstan bir gün önce yapılan atölye çalışmalarının yüzde 100 dolulukla gerçekleştiğini ifade ederek, “Bu yoğun ilgide seçilen ‘Ergonomi’ konusunun etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum. Endüstri mühendisliği uzmanlık alanının ana çalışma konularından biri olan ergonomide henüz endüstri mühendisliği uzmanlığından yeterince yararlanılmamaktadır. İşletmelerde ve yaşanan, üretilen her alanda ergonomi konusunda endüstri mühendislerinin yapabilecekleri çok kapsamlı çalışmalar vardır; ancak bunlar henüz uygulama alanı bulamamaktadır” diye konuştu.

“İnsan” Odağı Öne Çıkmaya Başladı

“Genel tanımı ile ‘ergonomi’; iş ile insan arasındaki uyumun sağlanması üzerine çalışan disiplinlerarası bir bilimdir” diyen Özsakarya, insanın değişken koşullar altında hangi zorlamalara maruz kaldığını ve özel yeteneklerini en iyi nasıl kullanabileceğini bulmanın ve araştırmanın ergonominin görevi olduğunu belirtti. Günümüzde giderek karmaşıklaşan üretim biçimlerinde insan-iş ilişkisini sadece fiziksel uyum boyutunda değerlendirmenin yeterli olmadığını fark edildiğine dikkat çeken Özsakarya, bu nedenle ergonominin amaç ve kapsamı için yapılan tanımlamalarda güvenlik, sağlık, konfor, performans, motivasyon, verimlilik terimlerinin yanında “insan yaşam kalitesini ve refahını artırmayı amaçlama” gibi insan odağını öne çıkaran yeni ifadelerin de yer almaya başladığını vurguladı.

Mehmet Özsakarya, konferansların amaçları konusunda ise şu bilgileri verdi: “Öncelikle sanayileşen ve üreten bir toplum olma yolunda çalışanların çalışma koşullarını geliştirmeye yönelik ergonominin önemine dikkat çekmeyi hedeflemekteyiz. Ergonominin disiplinlerarası bir alan olduğunun altını çizerek; endüstri mühendisliği meslek dalının bu alandaki uzmanlığından sanayi ve hizmet sektörlerinin etkin şekilde yararlanması bilincini uyandırmayı istiyoruz. Ayrıca bu çalışmayı; önümüzdeki süreçte ‘ergonomi’ alanında yapılabilecek yasal düzenlemelere sağlıklı görüş oluşturacak bilgi ve deneyimi Odamız çatısı altında biriktirmenin de önemli bir adımı olarak görüyoruz. Etkinliğimizde, akademik bildiriler, atölye çalışmaları ve firma deneyim paylaşımları ve bir söyleşi yer almaktadır. Ayrıca sosyal etkinlikler kapsamında bir film gösterimi, ‘ergo-risk tüneli’ ve Tan Oral’ın çizgileriyle ergonomi konulu bir karikatür sergisi düzenlenmiştir. Üreten, sanayileşen ve aydınlık bir Türkiye’nin yaratılmasında bilgi ve samimiyetle ortaya konulan her emeğin değerli olduğuna yürekten inanıyor; etkinliğimize katkıda bulunan tüm kişi ve kuruluşlara teşekkür ediyorum.”

Emin Koramaz: “ERGONOMİ ÇALIŞMA VE SOSYAL YAŞAMIMIZIN BÜTÜNÜNDE ETKİN KILINMALI”

Konferansların açılışında konuşan MMO Başkanı Emin Koramaz, endüstri mühendisliği eğitiminin Türkiye’de 40’inci, dünyada ise 100’üncü yıl dönümünde toplanan

etkinliğin verimli geçmesini dilediğini ifade ederek, Oda da endüstri ve işletme mühendislerine yönelik yürütülen çalışmalar hakkında bilgi verdi. Odaya kayıtlı endüstri işletme mühendislerinin sayısının 4 bin 818’e ulaştığını, sayı itibarıyla Odaya kayıtlı ikinci büyük meslek disiplinini oluşturduğunu açıklayan Koramaz, yönetmelikler uyarınca Odada endüstri işletme mühendisliği alanındaki çalışmaların Endüstri İşletme Mühendisi Meslek Dalı Ana Komisyonu (EİM MEDAK) ve şube meslek dalı komisyonları aracılığıyla yürütüldüğünü belirtti. Bu komisyonlarda görev alan üyelerin şubelerde tüm endüstri işletme mühendislerinin katılımıyla yapılan seçimlerle belirlendiğini ve MEDAK’ın bir anlamda özerk bir statüde hizmet verebildiğini işaret eden Koramaz, MEDAK’ların yürüttüğü çalışmaların yaygınlaştırılmasının ve niteliğinin artırılmasının endüstri ve işletme mühendislerinin komisyon çalışmalarına vereceği destekle doğrudan ilgili olduğunu vurguladı.

“EİM Kurultayları Odamız İçin Oldukça Önemli”

EİM MEDAK’ın iki yıllık çalışma döneminde yürüttüğü çalışmaları, Endüstri İşletme Mühendisliği Kurultayları ile tepe noktaya ulaştırdığını dile getiren Emin Koramaz şöyle konuştu: “Yedinci kurultayımız bu yılın Kasım ayında toplanacaktır. EİM kurultayları Odamız için oldukça önemlidir. Çünkü bu kurultaylarda Odamıza üye bir meslek dalının ve meslektaşların sorunları ve talepleri doğrudan dile getirilmekte, sonuç bildireleri Oda çalışma programlarının şekillenmesinde belirleyici bir özelliğe sahiptir. Endüstri İşletme Mühendisi Yetki ve Sorumlulukları alanında yapılan çalışmalar MEDAK tarafından geçen yıl sonuçlandırılmış ve Yatırım Hizmetleri Yönetimi

ile Stratejik Planlama Mühendis Yetkilendirme Yönetmelikleri Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Meslek İçi Eğitim Merkezlerimizce endüstri işletme mühendislerine yönelik olarak düzenlenen kalite sağlama sistemleri, çevre güvenliği, istatistiksel süreç kontrolü, kalite planlaması, iç denetçi, 6 sigma, depo yönetimi, satın alma yönetimi, stok yönetimi, üretim kaynak planlaması, iş etüdü, yalın üretim, ergonomi, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerin yanı sıra biraz önce değindiğim iki alana ilişkin de eğitim programları devreye sokulmuştur.”

Endüstri işletme mühendisi üyelere yönelik yayın çalışmalarına hız verilmesi kapsamında Endüstri Mühendisliği Sözlüğü’nün kitaplaştırıldığını, yeni yayın çalışmalarının ise sürdürdüğünü belirten Koramaz, endüstri işletme mühendisliğine yönelik merkezi etkinliklerin artırılması konusunda da önemli adımlar atıldığını söyledi. Bu bağlamda İzmir Şube tarafından gerçekleştirilen Endüstri Mühendisliği Bahar Konferanslarının içinde bulunulan dönemde merkezi etkinlik takvimine alındığını ve 9-11 Mayıs 2008 tarihlerinde yine İzmir Şube yürütücülüğünde 6 Sigma Yalın Konferansları adı altında bir merkezi etkinlik düzenlendiğini hatırlattı. Endüstri işletme mühendislerinin Oda bünyesinde üç ayda bir yayınlanan Endüstri Mühendisliği dergisi aracılığıyla meslek alanlarıyla ilgili konularda birikimlerini aktarma ve tartışma olanakları bulunduğunu işaret eden Koramaz, derginin 1989 yılından beri yayınlandığını ve TÜBİTAK Mühendislik ve Temel Bilimler Veri Tabanına kabul edildiğini kaydederek, çeşitli üniversiteler tarafından ‘A Grubu’ yayın kategorisinde yer aldığını ifade etti.

Öğretim Üyelerine Oda Çalışmalarına Katılım Çağrısı

Derginin içerik ve yapısının akademik nitelikte olmasının Oda bünyesindeki toplantılarda yapılan tartışmalarda dile getirildiğini, ancak derginin içerik ve yapısında bir değişikliğe gidilmeksizin tüm meslektaşlara hitap edebilecek, uygulamaya yönelik başka bir yayın çıkarılması konusunda fikir birliğine varıldığını kaydeden Koramaz, “Bu kapsamda 2007 Ekim ayından bu yana yayımlanan Endüstri ve İşletme Mühendisliği Bülteni’nin el birliği ile geliştirileceğine inanıyoruz. Bu çalışmaların daha da geliştirilmesi ve mesleki çıkarlarımızın korunması, örgütsel yapımızın

güçlendirilmesinden ve kolektif bir çalışmadan geçmektedir. Özellikle meslek içi eğitim faaliyetlerimizde öğretim üyelerimizin tam desteğini ve birikimlerini Odamızla paylaşmasını bekliyoruz. Oda çalışma gruplarında, komisyonlarda görev almanızı ve henüz Odamıza üye olmamış meslektaşlarımızı Oda çalışmalarına yönlendirmenizi istiyoruz” diye konuştu.

Ergonomide İlk Bilimsel Sunuş Oda Çatısı Altında Yapıldı

Türkiye’de ergonomi alanındaki ilk bilimsel sunuşun, 21 Şubat 1968 tarihinde ergonominin Türkiye’deki öncüsü ve Türk Ergonomi Derneği Kurucu Başkanı Prof. Dr. Ahmet Fahri Özok tarafından Ankara’da Odada düzenlenen konferansta yapıldığını anımsatan Emin Koramaz, ergonominin müfredata girmesinin yine Prof. Dr. Özok’un 1969 yılında İTÜ Makina Fakültesi’ndeki “Fabrika Organizasyonu” dersi ile gerçekleştiğini kaydetti. “Bu öncü çabalar ve üniversitelerimiz tarafından düzenlenen Ergonomi Kongrelerinde toplanan birikimler sonucunda bugün ortak bir terminoloji yaratıldığını söyleyebiliriz” diyen Koramaz, bu terminolojiye göre ergonominin şöyle tanımlandığını belirtti: “Ergonomi; insanın yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla işin ve iş yerinin daha insanca olmasını sağlayarak, çalışanın sağlığının korunması ve iş veriminin artırılmasına yönelik olarak günlük hayatta ve çalışma hayatında kullanılan her türlü araç ve gerecin insana uydurulmasına yönelik faaliyetler bütünüdür.” Buradan hareketle ergonominin insancılık, insan-ış ilişkisinde insanın temel alınması, pisiko ve sosyal süreçler, ekonomiklik, sağlık, işin sosyal uygunluğu, teknik-ekonomik rasyonalite gibi parametrelerle birlikte tanımlandığını işaret eden Koramaz, çalışma ortamının insanca koşullarla donatılmasının ve giderek her alanda yaşam kalitesinin iyileştirilmesinin sağlanmasının ergonominin olmazsa olmazı olduğunu vurguladı.

“Ergonomi Yaşamın Bütününde Etkin Kılınmalı”

İnsanın bedensel, fiziksel ve düşünsel gelişiminin ergonominin temelini oluşturduğunu savunan Koramaz konuşmasını şöyle sürdürdü: “İnsanın işe uydurulması değil, işin insana uydurulması, belirli bir disiplin içinde işin insana uyumlu kılınması ergonominin hareket noktasıdır. Üret-

sanayisi ithalata bağımlı fason bir yapıya büründürülmüş- tür” dedi.

“Uygulanan Ekonomik Sosyal Politikalar Terk Edilmeli”

Bunun sonucunda sürekli artan ithalat giderlerinin, yüksek cari açık ve yüksek dış borç ile ekonominin küresel gelişmelere bağımlılığının daha da arttığını, sürekli kriz tehdidi altında kırılgan bir yapıya ulaşıldığını belirten Korumaz, küresel krize kendi birikmiş ekonomik sosyal bunalım öğeleriyle katılan Türkiye'nin kaynaklarının yeni borç, faiz ödemeleri ile heba edilmesine “dur” demek gerektiğini savunarak, yapılması gerekenler konusunda şu açıklamalarda bulundu: “Öncelikle ve ivedilikle uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde uygulanan üretimi, yatırımı, sanayiye, bilimi, teknolojiyi, mühendisi ve toplumu dışlayan ekonomik sosyal politikalar terk edilmelidir.

Ülkemizin zengin kaynaklarını ülke, kamu ve toplum lehine değerlendirecek orta ve uzun vadeli yol haritaları çizilmeli, her alanda ve tüm sektörlerde ulusal planlar oluşturulmalıdır. Türkiye sanayinin istihdam yaratabilir bir duruma getirilebilmesi, ara mallar üretimine geçilmesi, sanayi KOBİ'lerinin AR-GE ve inovasyonla özgün ürüne yönelebilmesi, ithal girdilerin en aza indirilerek daha yüksek katma değerli bir sektörel yapı değişimine gidilmesi, ancak bu şekilde olanaklıdır. Ergonomi bilincinin oluşturulması da bir kamu politikası haline getirilmelidir. Bugün getirilmiş olan sosyal devlet politikalarının yeniden egemen olmasıyla ergonomiye toplumsal ölçekte daha parlak bir gelecek biçebileceğiz. ‘Her şey insan için’ diyerek hepimize saygılar sunuyor, EİM Bahar Konferanslarımızın, ergonomiye ilişkin toplumsal bilinç oluşturmada katkıları sunmasını diliyorum.”

AÇILIŞ OTURUMU TÜRKİYE’DE “ERGONOMİNİN DURUMUNA” AYNAYA TUTTU

Konferansların açılış oturumuna Kültür Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Fahri Özok ve Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi ve Halk Sağlığı Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Çağatay Güler konuşmacı olarak katıldılar. Ergonomi alanının iki önemli isminin konuk olduğu oturumu MMO Endüstri Mühendisliği Komisyonlarında görev yapan ve bahar konferanslarının ilk düzenleyicilerinden Seçkin Şişmanoğlu yönetti.

Prof. Dr. Özok “Ergonomi olmaksızın gerçek verimlilik ve kaliteden söz edilemez” derken, Prof. Dr. Güler ise disiplinler arası bir çalışma alanı olan “ergonomi”nin tartışıldığı bir toplantıya ilk defa tıp ve mühendislik bilim adamlarının birlikte davet edilmesinden büyük memnurluk duyduğunu ifade ederek, Makina Mühendisleri Odasını kutladı.

“Her İnsan, İnsanca Çalışma Onuruna Sahiptir”

İlk defa 1968 yılında İTÜ’de “Fabrika Organizasyonu” dersi konulmasını sağlayarak ülkemizi “ergonomi” kav-

ramıyla tanıştıran Prof. Dr. Ahmet Fahri Özok konuşmasında, geçen 40 yılda Türkiye'nin ergonomi alanında kat ettiği yolu özetledi. Ergonominin yapılan işteki bedeli en aza indiren bilim dalı olduğunu belirten Özok, insanca yaşamın temel koşullardan bir tanesi olan ergonominin kapı kolunda, oturduğumuz masada, aydınlatmamızda, kısaca her alanda ve her anımızda bulunduğunu ifade ederek şöyle konuştu: “Ergonomi, meslek etiği açısından da çok önemlidir. Her insan, insanca çalışma onuruna layıktır. Ergonomi verimlilik için vazgeçilmez bir öğedir. Türkiye, 1980’lerde üniversitelerde yapılan bilimsel yayın düzeyi açısından dünyada 40’inci sıralardaydı. Bugün bilimsel yayın sayısı bakımından 19’uncu sıraya yükselmiştir, ancak rekabet düzeyi açısından 80’lere gerilemiştir. Demek ki üniversitelerde yaptığımız bilimsel çalışmalar sanayi ve hizmet sektörümüzün küresel rekabet gücüne yansımamaktadır. Bu bağlamda ergonominin doğrudan etkisi vardır.”

Ergonominin iş sağlığı ve güvenliğiyle sıkı ilişkisi olduğuna dikkat çeken Özok, performans düşüklüğünün işten

çıkarma nedeni olduğunu söyleyerek, “Peki performansı hangi koşullarda ve kim ölçüyor? Bunun bilimsel bir temeli var mı?” diye sorarak, “Ne yazık ki böyle kriterlerimiz yok. Bunları uygulayacak olanlar öncelikle endüstri mühendisleridir” diye konuştu. Yalın üretimde verilen örneklerin yüzde 90’ının ergonomik örnekler olduğuna dikkat çeken Özok, “Üretimde değer yaratmayan hiçbir eylemde bulunma diyor. Bu ancak ergonomi sayesinde mümkündür. Bir tasnifsel ayrımla, fiziksel, bilişsel ve yönetsel – organizasyonel ergonomi dallarına ayırırsak, bu üç temel alanda da insan, onun kullandığı araç gereç ve sosyal ortam olarak yapılabilecek çok şey olduğunu düşünüyorum” dedi.

“Ne Yapılacağı Anlatılıyor, Nasıl Yapılacağı Anlatılmıyor”

İnsanı anatomik, fizyolojik, psikolojik açıdan incelemekten antropometrik açıdan değerlendirmeden, hatta son zamanlarda gündeme gelen makro ekonomi, organizasyon ve yönetim ergonomisi açısından değerlendirmeden bir çalışma yapmanın mümkün olmadığını işaret eden Ahmet Fahri Özok, Türk insanının antropometrik ölçülerine uygun bir oturma yeri bile olmadan o insanın çalışırken, kalite kontrol ederken hatalar yapmasına engel olunamayacağını savundu. “Ancak yaparken de ‘miş’ gibi yapmamalıyız” diyen Özok, Türkiye’de herhangi bir konu ele alındığında genellikle “ne” yapılması gerektiği-

nin anlatıldığını belirterek, kimsenin “nasıl” yapılacağına üzerinde durmadığını kaydetti. Nasıl yapılacağına çok önemli olduğunu vurgulayan Özok şöyle konuştu: “Ergonomi konusunda da bu yanlış yapıyoruz. Bir işletmede ergonomi çalışması yapılmak isteniyorsa, önce mavi ve beyaz yakalılarının hepsi genel çerçevede bilgilendirilmelidir. Daha sonra ara kademe, ustabaşı ve posta başları daha detaylı bilgiyle donatılmalıdır. Ardından en problemlü iş istasyonlarından biri pilot uygulama bölgesi seçilip bu bölgenin ergonomik düzenleme çalışması yapılmalıdır. Pilot istasyondaki uygulamaların yararlı sonuçları yaşanmaya başlanınca işletmenin diğer birimlerinde ve giderek tamamında bu felsefe uygulamaya konulmalıdır. Daha sonra da somut çıktılarını alıp doğruluğunu test edersiniz. Bu toplantıdan da somut sonuçlar çıkmasını, katılanların ‘nasıl yapılmalı’ yanıtlarını da bulabilecekleri bir toplantı olmasını diliyorum.”

“Ergonomiye Daha Gerçek Anlamda Başlayamadık”

Prof. Dr. Çağatay Güler ise “Ergonominin ateşinden ısınmadık; ama hakikaten dumanından gözümüz kör oldu” diyerek başladığı konuşmasında ergonomiyle uğraştığı 35 yıl içinde Ahmet Fahri Özok ile ilk defa bu yıl bir araya geldiklerini söyleyerek şunları kaydetti: “Hepimiz kendi alanımızda feryat ederken, sanki bizleri bir araya getirmek için negatif bir ergonomi, negatif işleyen bir sistem

var. Ergonomist olmak çok zor; değişik disiplinler olarak ergonomi ekibinin üyeleri olabiliriz ancak. Dünyada iki 'uç disiplin' var: Birisi ekoloji, diğer uç ise ergonomidir. Ekolojist, son solucanı öldüren insanı öldürür. Ergonomi, dört köşe bir dünya daha iyi olur dersenez onu yapmaya çalışır. Oysa bu iki ucun dengeleri var. Ama daha bizim ergonomiye gerçek anlamda başlayabildiğimizi söylemek çok zor.”

“İnsanı işe uydurmak” anlayışının çok korkunç bir anlayış olduğunu belirten Güler, insanın hiçbir şeye uydurulmayacağını, ancak çevrenin insanca bir yaşama uydurulduğunu vurguladı. “Daha ülkemizde kaç solak olduğunu bile araştırmış değiliz” diyen Güler, kendisinin bir “solak” olarak “sağlakların” dünyasında yaşadığını ifade ederek, “Bir insanın solak olduğunu anlamak için yazı yazmasını beklemeyin, sağ elinin işaret parmağına bakın. Oradaki kesik, çizik ve tahrişten onun solak olduğunu anlayabilirsiniz. Çünkü sağ ellerini kullananlar için üretilmiş aletlerle iş yapmaya çalışmaktadır. Solakların dünyasını bırakın, sizleri de görenler yok. Ergonomide sağ elini kullananları da hesaba katan pek olmadı” diye konuştu.

“Ergonominin Temeli İlkokul”

Ergonomide bütün disiplinlerin sentezini yapmak için güçlü bir lise kültürünün gerektiğini ve lisede yetişenlerin bu ekibin çok kolay üyesi olabildiğini savunan Güler, uzmanlığın değil, lise genel kültür bilgisinin gerektiğini bunun da ortadan kalktığını belirtti. Artık liseden gelenlerin bu temel ayrımı yapacak durumda olmadığını işaret eden Güler, “İlkokul öğretmenleri için temel ergonomi eğitimi vermek ve temel ergonomi kitabı hazırlanması gerekiyor. Eski öğretmen raporlarını okursanız; öğretmenler çocukların sıralarda kamburunu çıkararak oturduklarını yazıyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı ‘Niye çocuklar kambur oturuyorlar’ diye bunu değerlendirmiş ve sıradaki mekanizma hatasını bulmuşlar. Halk sağlığına başlamamız gereken nokta ilkokuldur” dedi.

“Çoğunuz bugün kambur değilseniz ya da göz bozukluklarınıza zamanında müdahale edilmişse Köy Enstitülerinde yetişen Cumhuriyet öğretmenleri sayesinde ol-

muştur” diyen Çağatay Güler, “dik otur” uyarılarının ve çocuğun her durumuyla ilgilenen öğretmen bakışlarının çok önemli olduğunu ifade etti. Köy Enstitülerinde öğrenimleri boyunca gençlere “sen bir öğretmen olacaksın” denilerek öğretmen olmanın bütün gereklerinin ve bilincinin verildiğini savundu. Şimdi insanların hızlandırılmış formasyonlarla öğretmen yapıldığını belirten Güler, o zaman öğretmen olunamadığını, bugün öğretmenlerin çocuklara “dik otur, dik yürü” uyarısı yapmadıklarını, oysa duruşun sağlığın ve ergonominin temeli olduğunu açıkladı.

“Ergonomi Alanında Bilinç ve Talep Yaratılmalı”

Ankara’da her iki yılda bir gürültü haritasının bir İngiliz firmasına yaptırıldığını, her seferinde de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin köşesindeki kavaşın gürültülü çıktığını dile getiren Güler, “Her seferinde de beni çağırıp gösterirler. Sonuçta, biz de ev kadınlarına gittik sorduk; çocuğuna aldığın ilk hediye ne? –‘Davul.’ Gürültü nedir? – ‘Benim asla yapmadığım, komşumun yaptığı bir şey.’ Aynı fiyata cadde üzerinde trafik gürültüsü olan bir evi mi yoksa arka sokaktaki evi mi tercih edersiniz? – ‘Cadde üzerindeki evi.’ Sabahın beşinde simit satıp seni uyandıran adama ceza verelim mi? – ‘Hayır vermeyin, ekmeğini kazanıyor.’ Aldığımız yanıtlar bunlar. Bir gürültüsüzlük talebi yok demek ki. Talep yoksa, her iki senede bir avuç dolusu para verip gürültü tespit ettirmenin alemi nedir?” diye konuştu.

Çağatay Güler, ergonomi alanında yapılması gerekenler konusunda ise şunları söyledi: “Önce ülkemizde ergonomi alanında ciddi bir bilinç ve bir talep yaratılmalıdır. Bunun için de Odalarımızın iş birliği yapmaları gerekir. Tıpkı çocukluğumuzda olduğu gibi; fakir bir öğretmen çocuğuyken sınıfla birlikte kira gittiğimizde götürdüğümüz azık torbalarımızı bir yaygının üzerinde birleştirdik. O zaman benim diyen zenginin kuramayacağı mükellef bir sofraya çıkardı. Bugün de fakir görünen çıkınlarımızı birleştirip çok güzel bir sofraya kurabiliriz. Yeter ki bizleri bir araya getirmeyen mekanizmayı aşip bir araya gelebilelim.”

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi Adana'da düzenlendi...

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PİYASALAŞTIRILIYOR

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi açılışında konuşan MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı; insanın refahı, mutluluğu, sağlığı ve güvenliğinden ödün veren bir sanayileşme ve kalkınma anlayışının benimsenemez olduğunu savundu. Kongre açılışında konuşan MMO Başkanı Emin Koramaz da İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı Taslağı'nda iş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin satın alınmasının öngörüldüğüne dikkat çekerek, "Mesleki yetkilendirme konusu ticari bir unsur olarak ele alınmaktadır. İş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği hizmetlerinin işletme dışından satın alınmasının önü açılarak bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır" eleştirisinde bulundu. Kongre açılışında konuşan Prof. Dr. Alper Akınoğlu ise sanayicinin işçisini koruması ve zarar vermemesi gerektiğini savunarak, "Bunun için bilgi çok önemlidir. İşte bu noktada, bu ve benzeri kongrelerin önemi ortaya çıkmaktadır" diye konuştu.

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi, TMMOB Makina Mühendisleri Odası Adana ve Gaziantep şubelerinin sekreteryalığında 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde Adana'da, Çukurova Üniversitesi Mithat Özsan Amfisinde yapıldı. Kongreye 234'ü delege, 416'sı konunun ilgisi

olmak üzere toplam 650 kişi, sergiye ise 14 firma katıldı.

Kongrede; "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Yürürlükteki Yasal Düzenlemelere Bakış" konulu bir panel ile "İş Güvenliği, İş Sağlığı ve Çevre Sağlığı Alanlarında Hedef, Kapsam ve Görev Tanımları", "İşyerlerinde Periyodik Kontrol Ölçümleri ve Aralıkları" ve "Risk Değerlendirme Kavramları" konulu üç konferans düzenlendi, 19 oturumda 35 bildiri sunuldu. Oturumlarda; iş güvenliği mühendisliği, asıl işveren-alt işveren ilişkisi, iş yerlerinde sağlık ve güvenlik birimleri, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının iş kazaları üzerindeki etkisi, emek piyasasının esnekleştirilmesinin iş güvenliği üzerindeki etkileri, kot kumlama işçilerinde silikozis epidemisi, inşaatlarda iş sağlığı ve güvenliği, acil durum müdahale ekibi, iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin teşvik edilmesi konuları ele alındı.

Kongre; Makina Mühendisleri Odası (MMO), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Türk Tabipleri Birliği (TTB), İş Müfettişleri Derneği, üniversiteler, sendikalar, meslek örgütleri, kamu ve özel kurum ile kuruluşları, mühendisler, doktorlar, işçiler, hemşireler, sağlık personeli ve teknik personel ile meslek yüksekokulu ve mühendislik öğrencilerinin katılımı ile yapıldı.

Kongrenin açılış konuşmaları MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ve Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu tarafından yapıldı.

Hüseyin Atıcı: "TOPLAM İSTİHDAMIN YÜZDE 60'I KAYIT DIŞI"

Kongrede açılış konuşması yapan MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı; bilim, teknoloji ve sanayileşmenin toplumsal gelişim ve değişimin temel dinamikleri olduğunu söyleyerek, bilimin teknolojiyi, teknolojinin katma değeri ve artı değeri yüksek sanayileşmeyi geliştirerek refah toplumunu ve ülke demokrasisinin düzeyini yükselttiğini belirtti.

ti. “Ülkemizdeki yaygın kanının aksine, sanayileşme ve kalkınmanın bedeli; iş kazalarından ve meslek hastalıklarından gereği gibi korunamayan, işsiz kalma ve işini kaybetme korkusu yaşayan, örgütlenmeleri engellenen, sosyal güvenliğinden endişe duyan bir çalışan kesim yaratmak değildir” diyen Atıcı, insanın refahı, mutluluğu,

sağlığı ve güvenliğinden ödün veren bir sanayileşme ve kalkınma anlayışının benimsenemez olduğunu savundu. Çalışma yaşamının en önemli konularından olan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik yeterli önlemlerin alınmadığı eleştirisinde bulunan Atıcı şöyle konuştu: “Oysa bir ülkenin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik politikaları o ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılıdır. Toplam istihdamın 22 milyon kişi olduğu ülkemizde kayıtlı istihdam ancak 9 milyon kişidir, yani yüzde 40’tır. Ülkemizde her yıl, on binlerce iş kazası, binlerce can kaybı, yine binlerce iş göremez duruma gelmiş insanımız, kaydı sağlıklı bir şekilde tutulmadığından tam sayısını asla tahmin edemeyeceğimiz meslek hastalıklarına yakalanmış insanlarımız ve toplamda milyonlarca iş günü kaybı meydana gelmektedir. Toplam istihdamın yüzde 60’ının kayıt dışı olduğu bir ülkede yaşadığımızı ve kayıt dışı sektörde hiçbir denetim ve iyileştirme çalışmasının da yapılmadığı düşünüldüğünde, bu tablo daha da vahim bir hal almaktadır.”

“Örgütlenmiş Toplumlar Sorunlarını Kalıcı Olarak Çözebilir”

Bugün Türkiye’de iş kazası denildiğinde kamuoyunda ilk akla gelen yerin Tuzla Tersaneler Bölgesi olduğuna dikkat çeken Atıcı, “Çünkü Tuzla ülkemizin kanayan bir yarasının örneğidir, göstergesidir” dedi. 11 Ağustos 2008

tarihinde Tuzla’da filika testinde kobay gibi kullanılan işçilerden 3’ü boğularak hayatını kaybettiğinde tersane sahibinin ‘Bu filika bir gemi kazası sırasında kullanılsaydı 16 kişi ölecekti’ dediğini anımsatarak, üç kişinin ölümünün ehven-i şer gösterilmeye çalışılmasının bir göstergesi olduğunu ifade etti. Üst düzey yetkililerin yapılan uyarılara, ‘Bu sektörü dinamitlemeye kimsenin hakkı yoktur’ demelerinin ‘Olaylarda dış mihrak şüphesi içinde olduğunu’ söylemelerinin bir gösterge olduğunu dile getiren Atıcı, “Tuzla buzdağının su üstünde görünen kısmıdır. Tuzla Tersaneler Bölgesi’nde bir yılda ölen işçi sayısının tüm ölümler içindeki oranı yüzde 1 civarındadır. Meslek örgütleri, demokratik kitle örgütleri, sendikalar, basın ve dolayısıyla kamuoyunun gözü Tuzla üzerindedir. Bütün bunlara rağmen Tuzla’da 115’inci ölüm meydana geliyor, son 11 ayda 25 çalışan hayatını kaybedebiliyor. İstanbul Davutpaşa’da 31 Ocak 2008’de meydana gelen patlamada ölen 24 vatandaşımız ise bugün artık unutulmuş durumda; çünkü orada sendika, meslek odası, örgütlü kesimler bulunmuyordu. Bunların bize öğrettiği ders ise ancak çok iyi örgütlenmiş toplumların sorunlarını kalıcı olarak çözebileceği ve ilerleyebileceği gerçeğidir” diye konuştu.

“Uygulanan Sanayileşme Modelinden Vazgeçilmeli”

Geçmişten beri süregelen ancak alınmaya çalışılan tüm önlemlere rağmen hâlâ devam eden bu sorunun aynı zamanda Türkiye’nin özellikle 2001 Şubatından bu yana izlediği sanayileşme modeli ile yakından ilgili olduğunu işaret eden Hüseyin Atıcı, bu sanayileşme modeline ilişkin şu açıklamalarda bulundu: “Ucuz iş gücüne dayalı ve katma değeri düşük, emek yoğun, kaynak yoğun süreçlere dayanıyor. İkinci sınıf, artık çevreyi kirlettiği için gelişmiş ülkelerde istenmeyen, nispeten geri teknolojiler kullanılıyor. Dünya pazarlarında küresel rekabet şansı az ve küresel çapta ekonomik dalgalanmalardan kolay etkileniyor. Ucuz iş gücü talebinden kaynaklı kayıt dışı istihdam ve ekonomi yaygınlaşıyor. Yetersiz ara teknik eleman yüzünden üretim kontrolsüz, tahrip edilen ve yok edilmeye çalışılan kamusal denetim yetersiz. İş sağlığı ve güvenliğinin bir maliyet unsuru olarak görüldüğü ve bu yüzden iş kazalarının giderek arttığı bir sanayileşme modelidir. Bu sanayileşme modelinden vazgeçip, araştırma geliştirmeye kaynak ayıran, katma değeri, artı değeri

yüksek ürünlere yönelen bir sanayileşme modeli, gelişkin bir sanayi toplumunu, refah devletini, demokrasisi daha güçlü bir ülkeyi ve insanına, çalışanına değer veren bir toplumu beraberinde getirecektir. İşte o zaman, ülkemizin de altında imzası olan BM İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 23. maddesinin gereğini, hakkını vererek yerine getirebiliriz: 'Herkesin, kendi özgür seçimiyle belirlediği bir iş yerinde, adil ve elverişli çalışma koşullarında çalışma hakkı vardır.' Üreterek büyüyen, paylaşarak gelişen, sanayileşmiş, demokratik bir ülke yolunda hepimizi tekrar selamlıyorum, hoş geldiniz."

Emin Koramaz: "İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALANININ PİYASALAŞMASININ ÖNÜ AÇILIYOR"

Kongre açılışında konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, iş sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının çözüme kavuşturulmasına yönelik güvenlik önlemlerinin geliştirilmesinin mesleklerinin temel ilgi alanları arasında olduğunu kaydederek, mühendislik bilimlerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgisinin doğrudan ve dolaylı katkılardan oluştuğunu belirtti. Doğrudan katkıların ortam ölçümleri ve iş yeri ortamına yönelik toplu önlemler olduğunu, dolaylı katkıların ise yangınlara yönelik önlemler, kaldırma-iletme araçları, basınçlı kaplar, elektrik sistemlerinin periyodik kontrolleri olduğunu açıklayan Koramaz, MMO'nun uzmanlık alanları ile ilgili tüm dallarda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliği konusunda da geliştirici ve iyileştirici çalış-

malara katkı ve katılımda bulunmayı en önemli görevlerinden biri olarak gördüğünü vurguladı. Odanın 10 yıldan bu yana düzenlediği iş sağlığı ve güvenliği ve bağlantılı konulardaki sempozyum

ve kongrelerin, yasal mevzuat ve uygulamalar açısından henüz Türkiye'de çok yeni olan iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin duyarlılıkların yerleşmesinde uyarıcı bir rolü bulunduğunu savunan Koramaz şöyle konuştu: "Bu kongrelerde şekillenen kapsamlı ve bütünlüklü öneriler bu alanda önemli açılımlar sağlamıştır. Odamız İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışma Grubunca her dönem güncellenen 'İş Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu'muz ise bu konuda çalışma yapan kesimler için önemli bir başvuru kaynağı olarak işlev görmektedir. Odamız, tüm mesleki uygulama alanlarımızda olduğu gibi, bu alanda çalışacak üyelerimizin de konularında bilgi ve deneyimlerinin geliştirilmesini; lisans eğitiminin meslek içi eğitimlerle desteklenmesini ve yaşam boyu eğitimi zorunlu görmektedir."

Oda Konuyla İlgili Yüzlerce Kitap Bastırdı

İş sağlığı ve güvenliği alanında çalışacak üyelerde aranacak koşulların Oda Merkezi'nde oluşturdukları komisyonlar aracılığıyla belirlendiğini ve "İş Güvenliği Mühendisliği"ne yönelik meslek içi eğitim programları ve eğitim kitapları hazırlandığını belirten Koramaz, Oda üyelerinin ve ilgililerin kullanımına yönelik olarak kongre kitaplarının yanı sıra İş Güvenliği, Periyodik Kontroller, Kaldırma İletme Makinaları, Basınçlı Kaplar, Yangın Güvenliği, İş Makinaları ve ilgili konularda yüzlerce kitap basıldığını ifade etti. TMMOB Makina Mühendisleri Odası İş Güvenliği Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği'nin 7 Temmuz 2002 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğini hatırlatan Koramaz, bu Yönetmelik uyarınca ve Meslek İçi Eğitim Merkezi kanalıyla iş güvenliği konusunda çalışacak üyelerin eğitildiğini ve belgelendirildiğini açıkladı. Odanın üyelerini eğitime ve belgelendirme faaliyetlerinin yanı sıra tekniğin gerektirdiği araç, gereç ve cihazları kullanarak uzman üyeleri ve teknik görevlileri eliyle "İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde istenen periyodik kontrolleri de gerçekleştirdiğini söyleyen Koramaz, Odada ülke genelinde istihdam edilen 300'ü aşkın teknik görevlinin de sürekli hizmet içi eğitimden geçirildiğini vurguladı.

Konuya Gereken Özen Gösterilmiyor

Odanın iş güvenliği konusunda yürüttüğü faaliyetlerin 2004 yılında Türk Akreditasyon Kurumu'na akredite edildiğini ve Odanın A Tipi Muayene Kuruluşu olduğunu dile getiren Emin Koramaz, Oda Merkezi'nde kurulan Personel Belgelendirme Kuruluşu'nun (PBK) da ilgili AB standardı kapsamında TÜRKAK'a akredite ettirildiğini

kaydederek, “Şubat 2007’de alınan akreditasyon belgesi Odamızca düzenlenen mühendis yetki belgelerinin uluslararası tanınırlığı ve ülkemiz lehine önemli bir kazanımdır. İş sağlığı ve güvenliğinde ilk kamu adresi olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın bunu kamu yararı doğrultusunda değerlendirmesini diliyoruz” dedi. Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) ve diğer resmi istatistiklerin gösterdiği gibi ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmediğini, yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu işaret eden Koramaz, işveren kesiminin ve kamu işvereni konumundaki devletin neoliberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermediğini savundu. İş güvencesinin azalmasının, çalışma koşullarının ağırlaşmasının, özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşmasının, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçiliğin her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının nedenleri arasında olduğunu altını çizdi.

“İş Yerlerinin Ancak Yüzde 5’inin Denetlenmesi Düşündürücü”

“İstanbul Davutpaşa’da bir iş merkezinde gerçekleşen yangın ve patlama ile Tuzla tersanelerinde süreklileşen ölümler, Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliği politikalarının ne durumda olduğunu göstermektedir. Türkiye sanayisi ve çalışma yaşamı iş kazaları, ölüm ve yaralanmalarda dünyada sayılı ülkeler arasında yer almaktadır” diyen Koramaz, SGK istatistiklerine göre 2007 yılında 80 bin 602 iş kazasında 1.044 çalışanın yaşamını yitirdiğini, 1.956 çalışanın sürekli iş göremez (sakat) durumuna düştüğünü, 1.208 çalışanın meslek hastalığına yakalandığını belirtti. İş kazaları sonucu toplam 1 milyon 934 bin 980 gün geçici iş görmezlik oluştuğunu ve çalışanların 60 bin 170 günü hastanede geçirdiklerini açıklayan Koramaz, konuşmasını şöyle sürdürdü: “İş kazalarının yüzde 61’inin 1–50 işçi çalıştıran işletmelerde, yüzde 79’unun 1–200 işçi çalıştıran işletmelerde yaşanması, sanayi ve KOBİ’lerdeki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının önem derecesini ortaya koymaktadır. Diğer yandan sayısal olarak yetersiz olan müfettiş kadroları ile ülkemizdeki tüm iş yerlerinin her yıl ancak yüzde 5’e yakınının denetlenebilmesi de çok düşündürücüdür. 6–7 yıl öncesine kadar mevzuatımızda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili açık belirlemeler çok azdı ve dolaylı bir şekilde kurgulanmaktaydı. AB sürecine bağlı olarak 2003 yılında 1475 sayılı Yasa yerine ikame edilen

4857 sayılı İş Yasası ile konuya nispeten daha bütünlüklü bakılmış, belli ölçüdeki iş yerlerine iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.”

Meslek Odaları ve Sendikaların Görüşlerine Önem Verilmiyor

Yasa’nın 82. maddesinde ‘İş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’nin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir’ denildiğini belirten Koramaz, TMMOB ve bağlı Odaların söz konusu yönetmeliğin hazırlanma süreçlerinde görüş ve önerilerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na ayrıntılı olarak ilettiklerini söyleyerek şöyle konuştu: “Fakat üzülenek belirtmek isterim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından mevzuat hazırlık süreçlerinde meslek örgütleri ve sendikaların görüşlerine yeterli önem verilmemektedir. Bu nedenle yapılan yönetmeliklerin birçoğu meslek örgütleri ve sendikalar tarafından yargıya götürülmektedir. İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te de benzer durum yaşanmıştır. Yönetmelikte ‘İş Güvenliği Uzmanlığı’ gibi bir tanım üretilerek mühendisler ile teknik elemanlar aynı düzeyde değerlendirilmiştir.”

“Yasalar Hazırlanırken Yargı Kararları Gözetilmiyor”

İş güvenliği alanında mühendislik uygulamalarının büyük önem taşıdığına dikkat çeken Emin Koramaz, iş yerindeki iş güvenliği sorunlarının saptanmasına yönelik risk analizlerinin yapılmasının, tehlikeli durum ve davranışların giderilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesinin, iş güvenliği yönetim sistemi unsurlarının yaşama geçirilmesinin, düzenli ve periyodik denetimlerin sürdürülmesinin, etkili ve amaca uygun eğitim programlarının uygulanmasının doğrudan mühendislik hizmetleri olduğunu kaydetti. TMMOB ve Oda tarafından açılan davalar sonucu söz konusu yönetmeliğin 11 maddesinin Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edildiğini söyleyen Koramaz, “Yeni yasalar hazırlanırken yargı kararlarının mutlaka gözetilmesi gerekir. Ancak ülkemizde tersine bir süreç yaşanmaktadır” dedi. Koramaz yaşanan süreçle ilgili şu açıklamalarda

bulundu: “Danıştay’ın iptal kararından sonra çıkarılan ve kamuoyunda ‘İstihdam Paketi’ olarak anılan 5763 sayılı ‘İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’ ile Danıştay 10. Daire’nin 2004 tarihli ‘İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği’ni iptal eden kararı, Danıştay 1. Daire’nin 2006 tarihli ‘İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü Taslağı’ni Başbakanlığa iade eden kararı, yine Danıştay 10. Daire’nin 2006 tarihli ‘İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin’ 11 maddesinin iptali yönünde verilen kararları ihlal edilmiştir. Yani, Torba Yasa ile Danıştay’ın iptal ettiği tüm hükümler yeniden konulmuştur.”

“Mesleki Yetkilendirme Ticari Bir Unsur Olarak Ele Alınıyor”

Bu Yasa ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Teşkilat Yasası’nda değişiklik yapılarak iş sağlığı ve güvenliği alanının ve iş güvenliği mühendislerinin eğitiminin piyasaya açıldığını savunan Koramaz, önceki yönetmelikte yer alan ve Danıştay tarafından iptal edilen “İş Güvenliği Uzmanlığı”nın bu Yasa’ya tekrar konulduğunu belirtti. “Oysa bu iş ayrı bir meslek değil, bir mühendislik hizmetidir. İş güvenliği mühendisliği ile teknik elemanlığın aynı yetki ve sorumluluklara sahip kılınması kabul edilemez niteliktedir” diyerek tepki gösteren Koramaz, uzun süredir tarafların görüşüne açılan “İş Sağlığı ve Güvenliği

Yasa Tasarısı Taslağı”nda da benzer yanlışların sürdürüldüğüne dikkat çekerek, “Bu yasa tasarısı taslağında mesleki yeterliliği odasınca denetlenen iş güvenliği mühendisi kavramı, ‘Bakanlık tarafından belgelendirilmiş mühendis’ tanımına indirgenerek, odaların görev ve yetkileri dışlanmaktadır. İş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin satın alınması öngörülerek mesleki yetkilendirme konusu ticari bir unsur olarak ele alınmaktadır. İş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği hizmetlerinin işletme dışından satın alınmasının önü açılarak bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır” diye konuştu.

“Mesleki Bağımsızlık Taslağa Yansıtılmalı”

Bu yasa tasarısında da KOBİ’lerde ortak işçi sağlığı ve güvenlik birimlerinin kurulmasının işverenlerin isteğine bırakıldığını vurgulayan Emin Koramaz, küçük işletmeler için ortak iş sağlığı ve güvenliği kurullarının tüm ısrarlara karşın yine göz ardı edildiğini ifade etti. “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu”nu 50 ve daha çok sayıda işçinin çalıştığı, yani toplam iş yerlerinin yüzde 1,5’i için geçerli kılmanın “iş kazası cinayetlerinin yaygınlaşmasına göz yummak anlamına” geleceği uyarısında bulunan Koramaz, Odanın konu ile ilgili taleplerini şöyle sıraladı: “Bu ve benzeri nedenlerle yeni Yasa Taslağına ilişkin TMMOB ve Odamızın Bakanlığa ilettiği öneriler ile iş güvenliği mühendislerinin mesleki bağımsızlığı taslağa yansıtılmalıdır. Çünkü ilgili yönetmeliğe karşı açılan davada Danıştay, mesleki bağımsızlık ilkesinin göz ardı edilmesini hukuka uygun bulmamıştır. Odamız, öncelikle iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuattaki eksikliklerin giderilmesi yönündeki çalışmaların sonuçlandırılmasını, iş kazaları ve çok önemli bir sorun olan meslek hastalıklarına yönelik önleyici yaklaşımlar geliştirilmesini ve ‘İş Güvenliği Mühendisliği’nin çalışma yaşamının sorunlarını çözümlenecek şekilde yaşama geçirilmesini ısrarla istemektedir. Zira iş sağlığı ve

güvenliği mevzuatında, sağlık hizmetleri dışındaki tüm hususlar mühendislik dallarını ilgilendirmektedir. Mevzuatın denetim ve uygulayıcılarının ağırlıklı olarak mühendisler olduğu gözlemlenmektedir.”

Prof. Dr. Alper Akınoğlu: “SANAYİCİ İŞÇİSİNİ KORUMALI”

Kongre açılışında konuşan Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu ise Makina Mühendisleri Odası'nın son yıllarda yaptığı iş sağlığı ve güvenliği kongrelerine ev sahipliği yapmaktan onur duyduklarını ifade ederek, iş sağlığı ve güvenliği alanının var olan yanlışlıkların düzeltilmesi gereken bir alan olduğunu vurguladı. “Ülkemiz Osmanlı Dönemi'nde sanayileşmeyi kaçırmış bir ülkedir” diyen Akınoğlu, bizler sanayileşme alanında açığımızı kapatmaya çalışırken dünyanın küreselleşme

dönemine geçtiğini belirtti. Türkiye'nin de aynı aşamalardan geçmek durumunda olduğunu söyleyen Akınoğlu şöyle konuştu: “Ayrıca ülkemiz sanayi, katma değeri yüksek olmak durumundadır. Sanayici, üretici ve işçi hep beraber güçlü olmalıdır. Eğer bunlar, yani üretkenler güçlü değilse alım - satım yapanlar, işin ticaretini yapanlar kazanıyor demektir. Sanayici de çevreyi kirletmemeli, bu konuda duyarlı olmalıdır. Ayrıca sanayici işçisini korumalı, ona zarar vermemelidir. Bunun için bilgi çok önemlidir. İşte bu noktada, bu ve benzeri kongrelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Üniversitemizde de iş sağlığı ve güvenliği alanında bölümler açmış bulunmaktayız. Bu alanda örnek davranışlar içerisinde olduğu bilinen sanayicilerimiz de vardır. Son olarak belirtmek isterim ki; ülkemiz laik, demokratik, cumhuriyet yolunda büyük mesafe almıştır. Hepinize başarılar diliyorum.”

V. ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ YAYINLANDI

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi Mithat Özsan Amfisi Konferans salonlarında Adana ve Gaziantep Şubelerimizin sekreteryarlığında düzenlediği V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Sergisi'ne 234'ü delege ve 416'sı konunun ilgilisi olmak üzere toplam 650 kişi; sergiye ise 14 firma katılmış ve kongre başarıyla tamamlanmıştır.

MMO, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TTB, İş Müfettişleri Derneği, üniversiteler, sendikalar, meslek örgütleri, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, mühendisler, doktorlar, işçiler, hemşireler, sağlık personeli ve teknik personel ile meslek yüksekokulu ve mühendislik öğrencileri ve ilgi duyanların katılımıyla yapılan kongrede biri açılış paneli, üçü konferans olmak üzere toplam 19 oturumda 35 bildiri sunulmuştur.

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi kapsamında yapılan panel, konferans ve oturumlarda sunulan bildiriler ile yapılan tartışma ve öneriler sonucu ortaya çıkan sonuç bildirgesi bütün ilgililere ve kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Bilindiği gibi mühendislik bilimlerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgisi, doğrudan ve dolaylı katkılardan oluşmaktadır. TMMOB Makina Mühendisleri Odası bu kapsamda, iş

sağlığı ve güvenliği konusunda geliştirici, iyileştirici çalışmalara katkıda bulunmayı başta gelen görevlerinden biri

olarak görmektedir. MMO'nun sekiz yıldır düzenlediği iş sağlığı ve güvenliği ve bağlantılı konulardaki kongre ve etkinliklerde oluşturulan bütünlüklü önerilerin, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin duyarlılıkların yerleşmesinde uyarıcı bir rolü ve önemli katkıları bulunmaktadır.

MMO'nun "İş Güvenliği Mühendisliği"ne yönelik Meslek İçi Eğitim Programları ve eğitim kitapları, İş Güvenliği, Periyodik Kontroller, Kaldırma İletme Makinaları, Basıncı Kaplar, Yangın Güvenliği, İş Makinaları ve ilgili konularda çok sayıda yayını, "İş Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu", 2002 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "TMMOB Makina Mühendisleri Odası İş Güvenliği Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği" uyarınca üyelerin eğitim ve belgelendirilmesi, "İşçi Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü" ve diğer mevzuatta istenen periyodik kontrollerin yapılması, iş güvenliği konusundaki faaliyetlerin Türk Akreditasyon Kurumu'na akredite ettirilerek A Tipi Muayene Kuruluşu olunması, MMO'nun bu alanda yürüttüğü çalışmalardan bazılarıdır.

Ayrıca MMO tarafından düzenlenen mühendis yetki belgelerinin ulusal ve uluslararası tanınırlığı PBK'nın TÜRKAK'a akredite ettirilmesi ile önemli bir adım atılmıştır. Bu adımın ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından da dikkate alınması gerekir.

Resmi istatistikler, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmemesini, yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu göstermektedir. İşveren kesimi ve kamu işvereni konumundaki devlet, neoliberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermemektedir. İş güvencesinin azalması, çalışma koşullarının ağırlaşması, özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşması, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik, her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının ve kayıtlara giremeyen meslek hastalıklarının nedenleri arasındadır.

İstanbul Davutpaşa'da bir iş merkezinde gerçekleşen yangın ve patlama ile Tuzla tersanelerinde süreklileşen ölümler, iş kazalarının yüzde 61'inin 1-50 işçi çalıştıran işletmelerde, yüzde 79'unun 1-200 işçi çalıştıran işletmelerde yaşanması ve müfettiş kadrolarının sayısal yetersizliğinden dolayı tüm iş yerlerinin her yıl ancak yüzde 5'e yakınının denetlenebilmesi; çalışma yaşamı, sanayi ve

KOBİ'lerdeki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının gerçek boyutlarını ortaya koymaktadır.

Diğer yakıcı bir sorun olan meslek hastalıkları ise tanısının konulması, tedavinin düzenlenmesi ve rehabilitasyonunun sağlanması açısından çok sorunlu bir alandır. Dünya verileri esas alınarak yapılan hesaplamalara göre her yıl 30-40 bin arasında yeni meslek hastalığının tespit edilmesinin beklendiği ülkemizde olgu sayısı kayıtlara yıldı 500 ile 1.000 aralığında yansımaktadır.

Dünyada konuya ilişkin her 100 vakadan 56'sını meslek hastalığı, 44'ünü iş kazası oluştururken; Türkiye'de yüzde 99,86'sını iş kazası, yüzde 0,14'ünü meslek hastalığı oluşturmaktadır. Dünyada her yıl 160 milyon kişi meslek hastalıklarına yakalanıyor iken Türkiye'de sayının en son 1.208 olması anlaşılmalıdır.

AB sürecine bağlı olarak 2003 yılında 1475 sayılı Yasa yerine ikame edilen 4857 sayılı İş Yasası ile belli ölçüdeki iş yerlerine iş yeri hekimi ve iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilmiş ve "İş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir" denilmesine kararın yönetmelik farklı bir içerikle hazırlanmıştır.

İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te "İş Güvenliği Uzmanlığı" gibi bir tanım üretilerek mühendisler ile teknik elemanlar aynı düzeyde değerlendirilmiştir.

Oysa iş güvenliği alanında mühendislik uygulamaları büyük önem taşımaktadır. İş yerindeki iş güvenliği sorunlarının saptanmasına yönelik risk analizlerinin yapılması, tehlikeli durum ve davranışların giderilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesi, iş güvenliği yönetim sistemi unsurlarının yaşama geçirilmesi, düzenli ve periyodik denetimlerin sürdürülmesi, etkili ve amaca uygun eğitim programlarının uygulanması, doğrudan mühendislik hizmetleridir.

TMMOB ve Odamızın açtığı davalar sonucu söz konusu yönetmeliğin 11 maddesi Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edilmiştir. Yeni yasalar hazırlanırken yargı kararları

nın mutlaka gözetilmesi gerekir. Ancak ülkemizde tersine bir süreç yaşanmaktadır.

5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Danıştay'ın; İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görevleri ile Çalışma Usul Esasları Hakkında Yönetmeliğin II maddesi, İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hakkında Danıştay tarafından verilen iptal kararları ihlal edilmiştir.

Yine bu Yasa ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Teşkilat Yasası'nda değişiklik yapılarak iş sağlığı ve güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin ve iş yeri hekimlerinin eğitimi piyasaya açılmaktadır. "İş güvenliği uzmanlığı" bu Yasa'ya tekrar konulmuştur.

Tarafların görüşüne açılan "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı Taslağı"nda da aynı yanlışlar sürdürülmekte; mesleki yeterliliği Odasınca denetlenen "iş güvenliği mühendisi" kavramı, "Bakanlık tarafından belgelendirilmiş mühendis" tanımına indirgenerek, Odaların görev ve yetkileri dışlanmaktadır.

İş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin dışarıdan satın alınması öngörülerek bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır.

KOBİ'lerde ortak işçi sağlığı ve güvenlik birimlerinin kurulması işverenlerin isteğine bırakılmaktadır. Çalışan sayısı 50'den az olan küçük işletmeler için ortak iş sağlığı ve güvenliği kurulları tüm ısrarlara karşın, yine göz ardı edilmiştir.

Bu olumsuzluklar ve sekiz yıldır düzenlenen kongrelerimizde saptanan sorunlardan hareketle aşağıdaki yasal adım ve önlemlerin ivedilikle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

1- 4857 sayılı İş Yasası tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kural dışı çalışmayı, işçileri başka işverene kiralatmayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu Yasa yerine bütün tarafların katılımı ile demokratik bir yasa

çıkartılmalıdır. İş mevzuatı, eksenini "insan" olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır.

2- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı" Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye Barolar Birliği (TBB), sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak ve bu görüşler yansıtılarak yeniden düzenlenmelidir.

3- İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili ulusal politika oluşumunda TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odaları, TTB, TBB, üniversiteler ve sendikaların katılımı sağlanarak kararlar alınmalıdır.

4- İş sağlığı ve güvenliği alanının çalışanları olan iş güvenliği mühendisleri, iş yeri hekimleri, iş yeri hemşireleri ve sağlık memurları ile çalışanların örgütleri olan meslek odaları ve sendikalar, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da birlikte mücadele etmelidir.

5- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmelidir.

6- Başta KOBİ'ler olmak üzere 50'den daha az işçi çalıştırılan iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının kurulması yasalarla güvence altına alınmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri bütün iş yerlerini ve tüm çalışanları kapsamalı; sektör ve kurum farkı gözetmeksizin tüm iş yerleri için geçerli olmalıdır. Kurulların eğitilmiş ve yetkilendirilmiş kişilerden oluşturulması sağlanmalı ve tarafların eşit sayıda temsil edildiği demokratik yapılar olarak düzenlenmeli, tavsiye değil yaptırım gücüne sahip kurullara dönüştürülmelidir. İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumu için belirli işçi sayısı aranmamalı; uygulamalar devlet memurları, kendi hesabına çalışanlar, tarım kesimi gibi yaptığı iş ve çevresinden etkilenen tüm toplum kesimlerini kapsamalıdır.

7- "İş Güvenliği Mühendisliği" kavramı, çıkarılacak yeni bir yönetmelikle yeniden tanımlanmalı, 50'den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde "tam zamanlı" İş Güvenliği Mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli; TMMOB'ye bağlı ilgili Odalar baştan sona etkin olarak görev almalı ve denetim işlevi üstlenmelidir.

8- İş yerlerinde işçi sayısına, iş yerinin niteliğine ve teh-

likelilik derecesine göre iş güvenliği konusunda mesleki yeterliliği TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odası tarafından belgelendirilmiş bir veya daha fazla mühendis görev yapmalıdır. İş güvenliği mühendisleri ücret yönünden işverene bağlı olmamalıdır. İş güvenliği mühendislerinin ücret çizelgeleri Bakanlık ve TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarıyla birlikte belirlenmelidir.

9- İş güvenliği mühendisi, iş yeri hekimi, iş yeri sağlık memuru ve hemşirelerin mesleki bağımsızlıkları sağlanmalıdır.

10- İş birliği, koordinasyon ve danışma hizmetlerinin sağlanması için ilgili meslek örgütleri, üniversiteler, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinin katılımıyla bir koordinasyon mekanizması oluşturulmalıdır.

11- İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak algılanması sağlanmalıdır.

12- İş sağlığı ve güvenliği konusunda çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırarak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalı, eğitim kurumları bu konuda özendirilmelidir.

13- Güvenlik kültürü, aile kültürü ve toplumsal iş sağlığı ve kültürü bir arada oluşturulmalı ve özendirilmelidir.

14- Ergonomi her insanın yaşam felsefesi olmalıdır. Ergonomi, iş sağlığı ve güvenliğinin ta kendisidir. Çok disiplinli bir hizmet gerektirir. Ergonomi bilincinin oluşturulması, bir devlet politikası haline getirilmelidir.

15- Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak iş sağlığı ve güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yapılmalı, üniversitelerin ilgili fakültelerinde iş sağlığı ve güvenliği kürsüleri kurulmalıdır.

16- İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için iş yerlerinde “önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği” anlayışı yerleştirilmeli; iş sağlığı ve güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır. Eğitimler, ilgili meslek örgütleri tarafından verilmeli, bu eğitimler özerk olmalıdır. Çalışanların eğitimi, çalışma alanındaki risklere karşı bilgilendirilmeleri, risklere karşı kişisel donanımlarının uygun ve eksiksiz olması işveren tarafından sağlanmalı ve sürekli olarak denetlenmelidir.

17- İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş yeri mekânı, teknoloji, üretimde kullanılan ham madde, üretilen ürün, ergonomi vb. konular proje aşamasında planlanmalıdır.

18- Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular, ilgili standart ve mevzuata uygun olarak üretilmelidir. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım sırasında mutlaka denetim yapılmalıdır. Standart dışı malzemelerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda meslek örgütleri, TSE ve Bakanlık kanalıyla bir denetim ağı oluşturulmalıdır.

19- İş güvencesi ile iş güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle, tüm çalışanlar için insana yakışır “norm ve standartta” bir iş yasası hazırlanmalıdır.

20- Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır.

21- Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Silikozis örneğinden ders çıkarılmalı, meslek hastalıklarının önlenmesine ilişkin kamusal eylem planı bir an önce uygulamaya geçirilmelidir.

22- Ucuz iş gücü olarak görülen kadın işçilik üzerindeki tüm olumsuz uygulamalar kaldırılmalı, ürkütücü boyutlara ulaşan çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalıdır.

23- Kazaların tekrarlanmasını önleyecek tedbirlerin geliştirilmesi ve sisteme kazandırılmasını hedefleyen reaktif yaklaşımlar yerine, operasyonlardaki tehlikeleri inceleyerek “nelerin yanlış gidebileceğini” araştıran, önceden öngören, sonraki aşamada “daha başka neler olabilir” sorusuna yanıt arayan risk yönetimi yani proaktif/olay olmadan önceki önlemler yaklaşımı öne çıkarılmalıdır.

24- İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İş yerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

25- Gerek işçi sağlığı gerekse toplum sağlığı; bireylerin prim ödeme gücüne yüklenmeyecek bir biçimde genel bütçeden finanse edilmeli ve koruyucu sağlık hizmetleri geliştirilmelidir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Soma Havzası Linyit Rezervlerinin Enerjide Kullanımı Semineri yapıldı...

“KAMUNUN ELİ KOLU BAĞLANMAMALI”

“Soma Havzası Linyit Rezervlerinin Enerjide Kullanımı Semineri”nde madencilik sektöründe bugüne kadar yapılan özelleştirmeler eleştirilerek, Türkiye’de kömür kaynaklarının değerlendirilmeyip ithal kömüre dayalı santrallere izin verilmesinin yanlış politikaların acı sonuçları olduğu savunuldu.

Sekreteryası Maden Mühendisleri Odası tarafından yürütülen ve Makina Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası’nın ortak çalışmasıyla 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde Soma’da “Soma Havzası Linyit Rezervlerinin Enerjide Kullanımı” konulu seminer ELİ Sosyal Tesislerinde yaklaşık 150 kişilik bir katılımı yapıldı.

Seminerde iki gün süreyle “Dünyada ve Türkiye’de Enerji ve Kömürün Görünümü, Emisyonlar ve Projeksiyonlar”, “Türkiye Linyit Rezervleri ve Enerjide Kullanımı”, “İş Güvenliği Mevzuatı ve Soma Havzası İş Kazalarına Genel Bakış”, “Soma Havzası Kömür Rezervlerinde Yeraltı Madenciliğinin ve Rödevanslı Saha Çalışmalarının Son Durumu”, “Soma Havzasında Kömür Rezervleri ve Açık Ocak Madenciliğinin Geleceği”, “Soma Kömür ve Kömür Gazı Projesi: Derinlerde Kömür Ortamının Karakterizasyonu, Kömür Gazı Potansiyeli ve CO2 Bertarafı İçin Ortam Koşulları”, “Türkiye’nin Enerji Görünümü”, “Soma Termik Santralinin Dünü ve Bugünü”, “Akışkan Yataklı Santraller - Çan Örneği”, “Türkiye’de Termik Santrallerin Durumu Soma Linyitlerinin Türkiye Enterkonnekte Sistemindeki Yeri ve Önemi”, “Çevreyle Uyumlu ve Sürdürülebilir Bir Kömüre Dayalı Termik Enerji Üretimi İçin CO2’nin tutulması, Depolanması (CCS) ve Diğer Alternatifler”, “TÜBİTAK MAM Enerji Enstitüsünde Kurulu 450 Kwth Kapiteli Akışkan Yatak Gazlaştırma/Yakma Sistemi ve İlk Sonuçlar”, “Soma Santrallerinin Mevcut Durumu ve Planlamalar” konulu bildiriler sunuldu. Ayrıca; “Soma Linyit Rezervlerinin Enerjide Kullanımında Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konulu da bir panel düzenlendi. Oturum

Başkanlığını Makina Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz’ın yaptığı panele; ELİ Müessese Müdürü Hakkı Duran, Maden Mühendisleri Odası Başkan Vekili Berna Vatan, Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen ve yerel/özel sektör üreticileri adına Soma Kömürleri A.Ş.’den Yılmaz Taşkın konuşmacı olarak katıldılar.

Seminerin son günü olan 18 Nisan 2009 Cumartesi günü Deniz üretim sahasına ve Soma santrallerine geziler gerçekleştirildi.

Seminerin açılışında Manisa Valisi Celalettin Güvenç, Soma Kaymakamı Abdülkadir Karataş, Soma Belediye Başkanı Hasan Ergene, Maden - İş Sendikası Genel Sekreteri Vedat Ünal, Soma Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş. (SEAS) Genel Müdürü Halil Çıtak, Ege Linyitleri İşletmesi (ELİ) Müessese Müdürü Hakkı Duran, Maden Mühendisleri Odası İzmir Şube Başkanı Muhammet Yıldız ve Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Berna Vatan birer konuşma yaptılar.

Berna Vatan: “KAMU KURUMLARI TOPLUMA BİR YÜK GİBİ YANSITILDI”

Düzenleme Kurulu adına konuşan Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Berna Vatan, Türkiye’de uygulanan politikalar sonucu başta eğitim ve sağlık olmak üzere enerjiden ulaşım, madenlerden içtiğimiz suya, soluduğumuz havaya kadar tüm yaşamsal alanların kâr amacıyla satıldığını ve tüketildiğini vurgulayarak, madencilik sektöründe bugüne kadarki özelleştirmelerden

sektörün gelişmesine yönelik olumlu bir sonuç alınmadığını savundu. Sektörün dinamizmi açısından son derece önemli işlevler gören kamu kuruluşlarının yatırım yapılmayarak küçültüldüğüne ya da kapatıldığına işaret eden Vatan, yıllardır ülkeye katma değer sağlayan ve ülke kalkınmasında motor görevi gören bu kuruluşların topluma bir yük gibi yansıtıldığını ve hızla yapılan özelleştirmeler sonucunda geriye sadece Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ), Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) ve ETİMADEN gibi kuruluşların kaldığını, bu kurumların da Özelleştirme İdaresi Başkanlığına portföye alınacağını bugünlerde dillendirilmeye başlandığını ifade etti.

“FİNANSAL KRİZ ENERJİ YATIRIMLARINI ERTELEYECEK”

Seminerin üçüncü oturumunda “Türkiye’nin Enerji Görünümü” başlığı ile bir sunum yapan Makina Mühendisleri Odası (MMO) Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz, Dünya Enerji Pazarının göstergelerinin 2007 yılının ikinci yarısından itibaren olumsuzlaştığını ve 2008 yılının son çeyreğinden itibaren de bir kriz ortamına girmeye başladığını ifade etti. ABD’de 2008 Ocak ayında ham petrolün varilinin 100 dolara alıcı bulduğunu kaydeden Türkyılmaz, giderek artan petrol fiyatlarının Mart 2008 ayında varilin 104 dolara, Temmuz 2008’de 147 dolara çıkarak, doğal gaz ve kömür fiyatlarının da artmasına neden olduğunu işaret etti. “Temmuz sonundan itibaren AB’de ve ABD’de ekonomideki yavaşlamanın hissedilir bir seviyeye inmesinden sonra, ham petrol fiyatları düşme eğilimine girerek Eylül 2008’de 95 dolar oldu, Aralık 2008’de ise 38 doların altına inen petrol fiyatları bugün 50 dolar düzeyinde” diyen Türkyılmaz, enerji gelişmelerinin anahtarını teşkil eden petroldeki bu istikrarsız durumun ana nedenlerinden biri olarak ABD ve AB’de başlayan finansal krizin enerji sektörüne kaçınılmaz yansımalarının gösterilebildiğini belirterek şöyle konuştu: “Enerjide arz güvenirliliği darboğazını yaşayan AB ve diğer büyük ekonomiler için olduğu kadar, özellikle gelişmekte olan ülkeleri de içine alan finansal kriz, enerji yatırımlarında ertelemelere neden olacak ve uzun vadeli hedefler daha mütevazî değerler içinde kalacaktır. Bir taraftan sanayi üretimi azalırken enerji talepleri de azalacak ve enerji alanındaki gelişmeler yavaşlayacaktır. Büyük bir sorunlar yumağı halindeki dünyanın enerji problemlerinin çözümünden giderek uzaklaşıldığı ve sorunların yoğunlaşarak gelecek yıllara devredildiğini gözlemlemekteyiz.”

“Yeni Eylem Programlarına İhtiyaç Var”

Fosil yakıtlardaki fiyat artış eğiliminin zaman içinde sera gazları emisyonunun artışını şüphesiz frenleyeceğini savunan Türkyılmaz, “Ancak enerji ihtiyaçları nasıl karşılanacak? Dünyadaki 1,6 milyar insan için elektrik sağlanmasında, sosyal ve ekonomik refahın tesisinde enerji nasıl destek verecektir? Enerji dünyasında, özellikle yoğun sorunların yaşandığı bir dönemde, gelecek için neler yapılmalıdır?” diye sordu. Bu sorgulamanın giderek daha belirgin şekilde cevaplandırılmasının gerekeceğini vurgulayan Oğuz Türkyılmaz, mevcut gelişmelerin olduğu gibi kabul edilmesi ve yalnızca buna göre artan belirsizlikler içinde politikalar oluşturmanın enerji problemlerinin çözümü ya da hafifletilmesi için geçici bir yöntem olabileceğini işaret ederek, “Ancak, bu yaklaşım enerjiye bağımlı çatışmaları ve sosyal rahatsızlıkları önleyemeyecektir. Sürdürülebilir bir gelecek için yeni fikirlere ve eylem programlarına ihtiyaç vardır. Enerjiye ucuz, güvenilir, kaliteli, yeterli ve sürdürülebilir şekilde erişimin temel bir insan hakkı olduğu kabulünden hareketle, enerji sorununun çözümü için iş birliğinin artması ve çözümler geliştirilmesi için Dünya Enerji Konseyi (WEC) ve Birleşmiş Milletler’e ve bağlı kuruluşlarına görevler düşmektedir” diye konuştu.

“VERİMLİLİK YERLİ TEKNOLOJİ İLE ARTTIRILABİLİR”

Seminerin üçüncü oturumunda “Soma Termik Santrali’nin Dünü ve Bugünü” başlığı altında bir sunum yapan MMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi Haluk Direskeneli, çok sayıda ithal kömür yakacak termik santral lisans müraعاتının Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’na yapıldığını, yatırımcıların yatırım hesaplarını doğru yaptıklarını, tüm yatırımların düzgün olarak yürütülmesini, tecrübeli kadrolar kurulmasını, doğru teknoloji seçilmesini ve hepsinden önemlisi işlerin zamanında bitirilmesini umduğunu söyledi. “Her ülke kendi yerel yakıtı, yerel kömürü için kendi termik santrallerini kendi yerel şirketleri ile kurmak zorundadır. Bu iş yabancılara bırakılmayacak derecede önemlidir” diyen Direskeneli, santrallerin iyi işletilmesinin ve verimliliğin ancak yerli teknoloji ile arttırılabileceğini vurguladı. Satın alma finansman maliyetleri, rehabilitasyon ve yenileme yatırımları nedeniyle elektrik dağıtım ve termik santral özelleştirmelerinin kısa ve orta vadede elektrik fiyatlarını aşağıya çekemeyeceğini savunan Direskeneli, Türkiye’de mevcut elektrik santralle-

rine yakıt temin eden kömür havzalarının daha zor işletmecilik dönemlerine girdiğini belirterek, “Bu durum ilave maden yatırımları, yeni maden planları, seçici madencilik uygulamaları gerektirecektir. Bu gibi harcamalar, özelleştirme sonucunda ortaya çıkacak yeni işletmeciler için ilave maliyetler olarak elektrik fiyatlarına yansıtılacaktır” diye konuştu.

“Hatanın Bedeli Çok Ağır Ödenir”

Günümüzde elektrik enerjisinin ucuz, kaliteli, zamanında ve güvenilir şekilde temin edilmesinin ülke yönetimlerinin öncelikli konuları arasında olduğuna dikkat çeken Direskeneli, enerjinin ulusal ve kamusal çıkarları gözetilen bir anlayışla planlama ve yönetim boyutlarının önem kazandığını kaydederek şöyle konuştu: “Bu çerçevede ulusal kaynakların etkin ve rasyonel kullanımları ülkelerin enerji yönetimleri için hayati önem taşımaktadır. Dolayısıyla, enerji planlamaları bir ülkenin geleceğini, refahını ve aynı zamanda krizlerini de belirlemektedir. Bu nedenle de ülke enerji yönetimlerinin ileriye dönük planlama hatası yapma rahatlığı bulunmamaktadır. Hata yapıldığında bunun bedelinin çok ağır ödendiği görülmektedir.”

Seminerin üçüncü oturumunda “Akışkan Yatak Teknolojisi ve Çan Termik Santrali” başlığı altında bir sunum yapan MMO Yönetim Kurulu Yedek Üyesi Şayende Aras Yılmaz, akışkan yataklı kazanların kimya sanayisinde birçok proste kullanımının daha eskilere dayandığını, kömür yakan kazanlar olarak kullanılmasına 1970’li yıllardan sonra başladığını açıkladı. Sonrasında buhar üretimi ve elektrik enerjisi üretiminde önemli bir yer edindiğini, bu sistemlerin en önemli özelliğinin yakıt esnekliği ve düşük emisyonlar olduğunu söyleyen Yılmaz, akışkan yataklı kazanların türleri ve özellikleri hakkında bilgi verdi.

“KAMU ELİYLE YATIRIMLAR YAPILMALI”

Seminerin üçüncü oturumunda “Türkiye’de Termik Santraller” başlığı altında bir sunum yapan MMO Enerji Birimi Teknik Görevlisi ve MMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi Koray Tuncer, ülkemizde enerji sektöründe 20 yıldır uygulanan politikalarla toplumsal ihtiyaçların ve bunların karşılanabilirliği arasındaki açığın her geçen gün daha da arttığını vurgulayarak, enerji politikalarının üretimden

tüketime bir bütün olduğunu ve bütüncül bir yaklaşımın esas olması gerektiğini ifade etti. Türkiye’nin bir enerji envanterinin çıkarılması gerektiğini savunan Tuncer, “Kamusal planlama, üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikalarından vazgeçilmeli, kamunun eli kolu bağlanmamalı ve kamu eliyle de yatırımlar yapılmalıdır. Yetişmiş ve nitelikli insan gücümüz özelleştirme uygulamaları ve politik müdahalelerle tasfiye edilmemelidir” diye konuştu.

“EPDK Verdiği Lisansları Takip Etmeli”

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü’nün Uluslararası Enerji Ajansı modelini esas alarak hazırlık çalışmalarını sürdürdüğü yeni Ulusal Enerji Talep Tahmin Modelinin taslak olarak kamuoyunun bilgisine ve görüşüne sunulmasını isteyen Tuncer, mesleki kuruluşların, uzmanların ve akademisyenlerin katılacağı tartışmalar sürecinde oluşan görüş ve önerilerin dikkate alınarak modele son biçiminin verilmesi gerektiğini kaydetti. EPDK’nın lisans verirken ulusal ve kamusal çıkarları gözetilen, toplumsal yararı esas alarak hazırlanan enerji talep ve yatırım tahminlerini esas alması gerektiğine dikkat çeken Tuncer, “EPDK ithal kömüre dayalı yeni santral projelerine lisans vermemelidir. Doğal gaz yakıtlı yeni projeler elektrik enerjisi üretimi içinde doğal gazın payının düşürülmesini öngören hedef ve politikalara uygun olmalıdır. EPDK verdiği lisansları takip etmeli, yatırımlarını gerçekleştirilmeyen kuruluşların lisanslarını iptal etmelidir. Ayrıca, özel sektör tarafından yapılan enerji yatırımlarının kamusal çıkarları gözetilen bir anlayışla denetlenmesine imkân veren düzenlemeler bir an önce yürürlüğe konmalıdır” dedi.

“Yerli ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Muğla İçin Etkin Kullanımı Çalıştayı” gerçekleştirildi...

“TÜRKİYE ENERJİ PİYASASINA KENDİ MÜHENDİSLİK HİZMETLERİYLE SAHİP ÇIKMALI”

“Yerli ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Muğla İçin Etkin Kullanımı Çalıştayı”na katılan konuşmacılar yenilenebilir enerji kaynaklarının bol olduğu Türkiye’nin enerji ihtiyacının büyük bir bölümünün dışarıya bağımlı olarak gerçekleştirilmesini eleştirerek, yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesini ve yerli mühendislik birikimlerinden yararlanılmasını istediler.

Makina Mühendisleri Odası Muğla İl Temsilciliği, Muğla Valiliği ve Muğla Belediyesi’nin ortaklığında “Yerli ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Muğla İçin Etkin Kullanımı Çalıştayı” 24-25 Nisan 2009 tarihlerinde Muğla Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi’nde düzenlendi. Çalıştayı açılış konuşmaları Makina Mühendisleri Odası (MMO) Muğla İl Temsilciliği Yürütme Kurulu Başkanı Ali Şahin, MMO Denizli Şubesi Başkanı Hüseyin Hadımlı, Muğla Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şener Oktik, Muğla Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün, Muğla Vali Vekili Recep Yüksel tarafından yapıldı. Çalıştayda MMO Enerji Çalışma Grubu Başkanı ve Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK TMK) Yönetim Kurulu Üyesi Oğuz Türkyılmaz’ın açılış konferansının yanı sıra toplam dört

oturumda 13 adet bildiri sunuldu ve Yüksek Mimar Çelik Eren Gezgin tarafından “Türkiye’de Enerji Mimarlığı Uygulamaları” başlığı altında bir konferans oturumu yapıldı. Çalıştay kapsamında ayrıca; Muğla Üniversitesi’nin güneş enerjisinden elektrik üretim tesisleri de gezildi. Çalıştayda; MMO Yönetim Kurulu Yedek Üyesi ve MMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi Şayende Aras Yılmaz, MMO Enerji Çalışma Grubu Üyeleri Haluk Direskeneli ve H. Caner Özdemir de birer bildiri sundular.

“ÜLKEMİZ LEHİNE YENİ KOŞULLAR YARATMAK OLANAKLI”

Çalıştayı açılışında konuşan MMO Muğla İl Temsilciliği Yürütme Kurulu Başkanı Ali Şahin, Türkiye’nin mevcut üretim düzeyiyle enerji talebini karşılama durumunun her geçen yıl azaldığını, 2007 yılında toplam enerji tüketiminin yalnızca yüzde 25’inin yerli üretimle karşılandığını söyledi. Türkiye’nin enerjideki dışa bağımlılık oranının yüzde 75’ler düzeyine ulaştığına dikkat çeken Şahin, sorunun bu boyutlara ulaşmasının temel nedenlerinin stratejik bir planlama anlayışının olmaması, özelleştirme, serbestleştirme politikaları ile kamu kuruluşlarının parçalanma-

sı, küçültülmesi, ithal doğal gazla dayalı elektrik enerjisi üretim tesislerinin teşvik edilmesi, doğal gaz santrallerine verilen ticari taahhütler nedeniyle linyit yakıtlı santraller ve hidroelektrik santrallerin gerekli iyileştirme, kapasite artırımı, bakım ve onarım çalışmalarının yapılmaması, kamunun enerji yatırımlarından çekilerek, zengin linyit rezervleri ve hidrolik kaynaklarının değerlendirilememesi, bu alanlara yatırım yapılmaması, rüzgâr, jeotermal, güneş gibi yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının yeterince değerlendirilmemesi olduğunu savunarak, “Ancak bu durumu değiştirmek olanaklıdır. Kamusal planlama ve yerli kaynak kullanımını esas alan enerji politikalarının en geniş katılımı ile oluşturulup uygulanması ile ülkemiz lehine yeni koşullar yaratmak olanaklıdır” diye konuştu.

Muğla Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şener Oktik, çalıştayın açılışında yaptığı konuşmasında yenilenebilir enerjinin hayata geçirilebilmesi için sivil toplum kuruluşları ve üniversite iş birliğinin önemini vurguladı. Enerjinin elde edilmesi sırasında doğaya zarar vermeyen alternatif yöntemlerin kullanılmasının gerekliliğini işaret eden Oktik, bu amaçla kurulan Muğla Üniversitesi Temiz Enerji Kaynakları Araştırma ve Geliştirme Merkezi'nin çalışmalarının devam ettiğini ve Muğla Üniversitesi'nin merkez yerleşkesinin tükettiği enerjinin yüzde 4'ünün güneşten fotovoltaik yolla dönüştürülen enerji olduğunu söyledi.

MUĞLA'DA GÜNEŞ TARLASI KURULUYOR

Çalıştayın açılışında konuşan Muğla Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün ise yenilenebilir enerji kaynaklarının bol olduğu bir ülke olmasına rağmen Türkiye'nin enerji ihtiyacının büyük bir bölümünün dışarıya bağımlı olarak gerçekleştirildiğini belirtti. “Elimizdeki varlığın envanterinin çıkartılarak hangi bölgede hangi yenilenebilir enerji kaynağının değerlendirilmesi gerekiyor, bunun tespiti yapılmalı” diyen Gürün, Muğla Belediyesi olarak Muğla için yapılacak projelerde üniversite ve Oda ile iş birliği içinde olduklarını ifade etti. Muğla Belediyesi olarak İsvaç Belediyesi Birliği ve Türkiye Belediyeler Birliği arasında yapılan bir çalışma sonucunda Muğla, Antalya, Tarsus ve İsvaç'in Malmö kentlerinde güneş enerjisinden faydalanılması konusunda çalışmalara devam edildiğini kaydeden

Gürün, Muğla'da Avrupa Birliği fonlarından yararlanılarak bir güneş tarlası kurulması için çalışma yapıldığını açıkladı. Enerji Bakanlığı'nın enerji alanında yapılan çalışmaları koordine etmesi gerektiğini işaret eden Gürün, ilgili sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin, yerel yönetimlerin iş birliği ile oluşturulan kısa, orta ve uzun vadeli planların hayata geçirilmesi gerektiğini savundu.

“ÇALIŞMALARA HIZLA YÖN VERİLMELİ”

Muğla Vali Vekili Recep Yüksel de açılış konuşmasında dışa bağımlılığı ortadan kaldırmak için yenilenebilir enerji kaynaklarına hızla yönelmesi gerektiğini ifade ederek, 2008 yılının çıkarılan Enerji Verimliliği Kanunu ve Yönetmelikleri ile Enerji Verimliliği Yılı olduğunu anımsattı. Muğla civarında tamamlanan hidroelektrik santralleri ve taleplerle ilgili bilgi veren Yüksel, çalıştay sonuçlarının ilgili mercilerle paylaşarak çalışmalara hızla yön verilmesi gerektiğini vurguladı.

“TÜRKİYE TERMİK SANTRAL TEKNOLOJİSİNE SAHİP OLABİLİR”

MMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi Haluk Direskeneli, çalıştayda yaptığı sunumunda kömür teknolojisi pazarı ve Türkiye'de yerel mühendislik kapasitesiyle çok şeylerin yapılabileceğini belirterek, “Türkiye yıllardır işlettiği; ama hâlâ kendi tasarımını, teknolojisini geliştiremediği termik santral teknolojisine sahip olabilir. Aynı şekilde rüzgâr türbünlerini, hidrolik türbünleri, azami yerli kapsamda kendimiz üretebilmeliyiz. Kamu, geçmişte finansman ihtiyacı nedeniyle yabancı yatırımcıya öncelik vererek kalitesiz ve verimsiz termik santraller almıştır. Bu santraller yerli yakıt ve çevre şartlarına uyum gösteremediler ve çabuk yaşlandılar. O santralleri imal eden firmalar da ya yok oldular ya iflas ettiler ya da el değiştirdiler” diye konuştu.

“Termik Santrallerimizi Kendimiz Tasarlamalıyız”

Direskeneli, yerli kömürün ancak yerli mühendislik tasarımları ile en iyi şekilde kullanılabileceğini savunarak şöyle konuştu: “Yabancı firmalar santrali kurar, deneme üretimini, kesin kabulünü yapar ve gider. Muğla'daki termik santrallerde olduğu gibi işletici kurum sorunları

ile baş başa kalır. Türkiye'nin enerji ihtiyacı hiç bitmeyecek. Rüzgâr enerjisi rüzgârsız havada çalışmaz, güneş santralleri geceleri çalışmaz. Böyle zamanlarda her zaman yedekte bekletilen termik santrallere ihtiyaç var. Sadece rüzgâr ve güneş ile enerji ihtiyacını çözemezsiniz. Kendi termik santrallerimizi, kendi kömürlerimize uygun olarak kendimiz tasarlamalıyız, kendimiz imal etmeliyiz. Bizim kendi mühendislerimiz, kendi kömür kaynaklarımıza uygun termik santral tasarımı ve hatta kombine çevrim santralinin tasarımını komple yapabilecek bilgi birikimi ve kabiliyetlere sahiptir. Ancak bunun için gerekli ortamın yaratılması şarttır. Türkiye, kendi enerji piyasasına kendi yatırımcısı, imalatçısı, akademisyeni, mühendis ve mühendislik hizmetleriyle sahip çıkmalıdır.”

“YATIRIMLAR BİR AN ÖNCE YAPILMALI”

Çalıştayda bir sunum yapan MMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi H. Caner Özdemir, son dönemde Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından verilen üretim lisanslarının sonradan yeterince denetlenmediğini ve bu lisanslara sahip tüzel kişilerin kendi tasarrufları doğrultusunda proje değişikliklerine gitmesinin sıkça görüldüğünü belirtti. Ülke genelinde enerji arzı planlaması ve şebeke altyapısı üzerinde ciddi etkileri olabilecek bu tür tercihlerin bir an önce tespit edilmesi gerektiğini vurgulayan Özdemir, “Her türlü düzenleme ve hazırlığın yapılması için EPDK kadrolarının, yetişmiş, bilgi birikimine sahip personel ile takviyesi ve lisans verilmesi sonrası gerekli

denetimlerin daha detaylı bir biçimde gerçekleştirilmesi yerinde bir davranış olacaktır. Son yıllarda fazla bir yatırım yapılmadığı gözlemlenen elektrik iletim tesislerinde ihtiyaç duyulan yatırımların bir an önce yapılması ve bu arada periyodik bakımların da daha düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi öncelikli bir konu olarak değerlendirilmektedir” şeklinde konuştu.

“Yerli Mühendislik Birikimi Değerlendirilmeli”

Türkiye genelinde olduğu gibi son dönemde Muğla'da da gözlemlenen yeni santral lisans başvurularındaki artışın mevcut iletim hatlarının gelecekte yetersiz kalmasını ve üretilen enerjinin taşınmasında problemler yaşanabileceğini gösterdiğini ifade eden Özdemir, son yıllarda ABD başta olmak üzere çeşitli ülkelerde gözlemlenen ve başta çevresel nedenler olmak üzere çeşitli nedenlerle yeni elektrik iletim hattı inşasında karşılaşılan sorunların da dikkate alınmasını istedi. “Böyle bir sıkıntının yaşanmaması için yeni iletim hattı güzergâhlarının bir an önce belirlenerek, gerekli ön çalışmanın başlatılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir” diyen Özdemir, ülke genelinde yapılan elektrik üretim santrali inşasına yönelik faaliyetlerdeki projelerin Türkiye'nin şartları hakkında fazla bilgi birikimine sahip olmayan yabancı firmalarla gerçekleştirmeye çalışıldığını kaydederek şöyle konuştu: “Ülke içerisindeki mevcut yerli mühendislik-müteahhitlik birikimi ile rahatlıkla gerçekleştirilebilecek olan bu projelerin, bu şekilde mevcut bilgi birikimini atıl bırakarak ve bu konuda tecrübe oluşmasına sekte vurarak, ayrıca ülkenin kaynak-

larını yurt dışına transfer ederek gerçekleştirilmesi gayet üzücüdür. Sözkonusu projeleri gerçekleştiren/gerçekleştirecek kuruluşların, bu konudaki tercihlerini bir kere daha gözden geçirmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir” dedi.

“DÜNYA ENERJİ SORUNLARINDA ÇÖZÜMDEN UZAKLAŞILIYOR”

Çalıştayda “Türkiye’nin Enerji Görünümü” başlığı altında bir sunum yapan MMO Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz, enerji gelişmelerinin anahtarı olan petroldeki istikrarsızlığın ana nedenlerinden birinin ABD ve Avrupa Birliği’nde (AB) başlayan finansal krizin enerji sektörüne kaçınılmaz yansımaları olduğunu söyledi. Enerjide arz güvenirliliği darboğazı yaşayan AB ve diğer büyük ekonomiler kadar gelişmekte olan ülkeleri de içine alan finansal krizin enerji yatırımlarında ertelemelere neden olacağını ve uzun vadeli hedeflerin daha mütevazı değerler içinde kalacağını vurgulayan Türkyılmaz, “Bir taraftan sanayi üretimi azalırken enerji talepleri de azalacak ve enerji alanındaki gelişmeler yavaşlayacaktır. Büyük sorunlar yumağı halindeki dünyanın enerji problemlerinin çözümünden giderek uzaklaştığını ve sorunların yoğunlaşarak gelecek yıllara devredildiğini gözlemlemekteyiz” dedi.

Ucuz Petrol ve Doğal Gaz Devri Kapandı

Dünyada yaşanan ekonomik kriz ile birlikte dünyada refah ve barışa ulaşılmasında enerji problemlerinin olumsuz etkisinin daha belirgin görüleceği bir geleceğe doğru yol alındığını gösterdiğini işaret eden Türkyılmaz, dünyada artarak devam edecek petrol talebinin gelecekte karşılanmasının zor olacağını ifade etti. Petrol fiyatları nedeniyle diğer fosil yakıtların fiyatlarında önemli yükselmeler olacağını tahmin edildiğini belirten Türkyılmaz, ucuz petrol ve doğal gaz devrinin kapandığını yetkili ağızlar tarafından dile getirildiğini kaydetti. Uluslararası petrol şirketlerinin yeni petrol rezervlerine ulaşmalarının giderek zorlaştığını, petrol üretiminin ve arzının giderek ulusal karaktere dönüştüğünü ve uluslararası siyasetin bir silahı olarak kullanılma imkânının arttığını dile getirdi. “Bu durum dünyada yeni çatışmalar için uygun ortam

yaratacaktır” uyarısında bulunan Türkyılmaz konuşmasını şöyle sürdürdü: “Şüphesiz fosil yakıtlardaki fiyat artış eğilimi zaman içinde sera gazları emisyonunun artışını frenleyecektir. Ancak, enerji ihtiyaçları nasıl karşılanacaktır? Dünyadaki 1,6 milyar insan için elektrik sağlanmasında, sosyal ve ekonomik refahın tesisinde enerji nasıl destek verecektir? Enerji dünyasında özellikle yoğun sorunların yaşandığı bir dönemde, gelecek için neler yapılmalıdır? Bu sorgulamanın giderek daha belirgin şekilde cevaplandırılması gerekecektir. Mevcut gelişmeleri olduğu gibi kabul ederek, yalnızca buna göre artan belirsizlikler içinde politikalar oluşturmak, enerji problemlerinin çözümü ya da hafifletilmesi için geçici bir yöntem olabilir. Ancak, bu yaklaşım, enerjiye bağımlı çatışmaları ve sosyal rahatsızlıkları önleyemeyecektir. Sürdürülebilir bir gelecek için yeni fikirlere ve eylem programlarına ihtiyaç vardır.”

“Elektrik Enerjisi Krizi Birkaç Yıl Ertelenecek”

Dünyadaki ekonomik gelişmelerin Türkiye’yi de etkilediğini, buna bağlı olarak 2007 yılında ve 2008 yılının ilk yarısında enerji tüketiminde artışlar yaşandığını söyleyen Oğuz Türkyılmaz, 2006 yılında 99,6 milyon TEP olan enerji tüketiminin 2007 yılında yüzde 8 artışla 107,6 milyon TEP’e ulaştığını açıkladı. Bu artışın dünya ülkeleri arasında kayda değer bir artış olduğuna dikkat çeken Türkyılmaz, son beş yılda Türkiye’nin birincil enerji tüketiminin ise yüzde 35 oranında arttığını, 2006 yılında 176,2 milyar kwh olan elektrik tüketiminin 2007 yılında yüzde 7,8 artışla 191,6 milyar kwh’ye ulaştığını açıklayarak, son beş yılda Türkiye’nin elektrik enerjisi tüketimi artışının yüzde 43 olduğunu bildirdi. “Bu artış da dünya ülkeleri arasında en yüksek artışlardan biridir” diyen Türkyılmaz, 2008 yılının ilk yarısında artışlar gösteren elektrik enerjisi talebinin ikinci yarıdan itibaren artış hızını azalttığını ve bir önceki yılın aynı ayına göre Ekim 2008’de yüzde 0.2, Kasım 2008’de yüzde 3.7, Aralık 2008’de yüzde 5.9, Ocak 2009’da yüzde 5.9, Şubat 2009’da yüzde 6.0, Mart 2009’da yüzde 1.7 oranında düştüğünü söyledi. 2008 yılı başında 203 milyar kwh olacağı tahmin edilen elektrik üretiminin 198 milyar kwh’de kaldığını dile getiren Türkyılmaz, “Talep, üretim ve tüketimdeki düşüş eğilimi 2009’un ilk çeyreğinde de sürmüştür.

Ekonomik krizin elektrik enerjisi talebinde artışı frenlemesi ve yeterli yatırım yapılmamasından dolayı 2010 yılında ortaya çıkması beklenen elektrik enerjisi krizini birkaç yıl erteleyeceği tahmin edilmektedir” diye konuştu.

“Nükleer İhalesinde Haberler Yalanlanmadı”

Konuşmasında nükleer enerji ihalesine de değinen Türkyılmaz, ihalenin yapılaş biçiminin kafalarda soru işaretleri uyandırdığını belirterek konu ile ilgili şu noktalara dikkat çekti: “Geçtiğimiz yıl teknik kriterler ayrıntılı bir şekilde oluşturulmadan, kapsamlı bir teknik şartname hazırlanmadan, deneyimli bir uluslararası mühendislik-müşavirlik firması istihdam edilmeden, adeta yangından mal kaçırırçasına 5000 MW kapasitede nükleer santral ihalesine çıkılmıştır. İhalenin tek teklifçi olan Rus firmasına verilmesinin beklendiği yolunda basında yer alan haberler ise yalanlanmamıştır. Türkiye uzun vadeli enerji planlamasında nükleer enerjiyi de dikkate almalı; ancak öncelik ve ağırlık yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına vermelidir.”

“AKIŞKAN YATAKLI KAZANLAR YAKIT ESNEKLİĞİ SAĞLIYOR”

Çalıştayda “Akışkan Yatak Teknolojisi” başlıklı bir bildiri sunan MMO Yönetim Kurulu Yedek Üyesi Şayende Aras Yılmaz, akışkan yataklı kazanların kimya sanayisinde birçok proste kullanımlarının daha eskilere dayandığını, fakat kömür yakan kazanlar olarak kullanılmasına 1970’li yıllardan sonra başladığını belirtti. Sonrasında buhar üretimi ve elektrik enerjisi üretiminde önemli bir yer edindiğine dikkat çeken Yılmaz, bu sistemlerin en önemli özelliğinin yakıt esnekliği ve düşük emisyonlar olduğunu ifade ederek

şu bilgileri verdi: “Akışkan yataklı kazanlar atmosferik ve basınçlı olmak üzere iki grupta sınıflandırılabilir. Atmosferik basınç civarında çalışanlar atmosferik akışkan yataklı kazan (AAYK) 5-20 atm arasında çalışanlar, basınçlı akışkan yataklı kazan (BAYK) olarak adlandırılır. Bunun dışında akışkan yataklı kazanlar akışkanlaştırma koşullarına göre de kabarcıklı (KAYK) ve dolaşimli (DAYK) akışkan yataklı kazanlar olmak üzere ikiye ayrılır.”

“Teknoloji Gelişme Sürecinde”

Akışkan yataklı kazanlarda yakma işlemi sonucunda elde edilen kuru ve depolanabilir külün, tarıma elverişli toprak eldesinin, atık/çamur stabilizasyonunun, yol yapımında taban malzemesinin, açık maden ocaklarının geri kazanımında dolgu malzemesinin ve çimento tesislerinde ham madde olarak kullanılabilmesinin sistemin avantajları olduğunu kaydeden Yılmaz, sistemin dezavantajları konusunda şu açıklamalarda bulundu: “Yeni bir teknoloji olması nedeniyle gelişme sürecindedir. Ticari işletmede olan en büyük santral gücü 250 MW’dir. İlk devreye almada işletme güçlükleri bulunmaktadır. Öğütülmüş kireçtaşı kullanıldığından kireçtaşı maliyetleri yüksektir. Yatak kütlelerinin akışkanlaşmasının kesildiği fan arızası gibi durumlarda topaklaşarak sistemin sürekliliğini bozması denetim ve donatımda karşılaşılan başlıca güçlüktür. Yakıt kullanımında esneklik olmakla birlikte kömürün içindeki taş çok iyi ayrıştırılmalıdır. Kömür içindeki taş parçacıkları yüksek akışkanlaştırma hızından ötürü kazan boru patlaklarına neden olmaktadır.”